

วารสารสภาวิชาชีพบัญชี

Journal of Federation
of Accounting Professions

ปีที่ 6 เล่มที่ 1 ฉบับที่ 16 • มกราคม - เมษายน 2567

Download ในรูปแบบ E-book
ได้โดย Scan QR Code
www.ffac.or.th

IFAC

วารสารสภาวิชาชีพบัญชี
Journal of Federation
of Accounting Professions

ISSN 2672-9776 ปีที่ 6(1) ฉบับที่ 16 มกราคม - เมษายน 2567

สำเนาจากบรรณาธิการ

เมื่อเดือนพฤศจิกายน ปี 2023 ทาง IFAC ได้เผยแพร่บทความสั้น ๆ เกี่ยวกับความน่าดึงดูดใจของวิชาชีพการบัญชีซึ่งตรงกับที่หลายฝ่ายคาดการณ์กันว่าความท้าทายสำหรับวิชาชีพการบัญชีในปี 2024 นี้ นอกเหนือจากการเตรียมความพร้อมสำหรับเรื่องปัญญาประดิษฐ์แล้ว ยังมีประเด็นการสรรหานักบัญชีที่มีทักษะความสามารถ เราอยู่ในช่วงเวลาที่น่าตื่นเต้นที่สุดครั้งหนึ่งสำหรับวิชาชีพการบัญชี ในรอบหลายปี เราพบว่าตัวเองอยู่ท่ามกลางการขาดแคลนนักบัญชีทั่วโลก มีการแข่งขันสูงสำหรับนักบัญชีที่มีความสามารถพิเศษ เกิดความลำบากในการรักษาบุคลากร และองค์กรสำนักงานเองไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นได้แม้วิชาชีพนี้จะให้รางวัลผลตอบแทนทางการเงินและความเป็นผู้นำในสายอาชีพที่น่าสนใจ

ปัญหาและความท้าทายเหล่านี้เพิ่มขึ้นเนื่องจากความคาดหวังที่เปลี่ยนแปลงไปในหมู่สมาชิกคนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับสภาพการทำงานที่ยืดหยุ่นมากขึ้น และการได้โอกาสที่ดีสำหรับการพัฒนาวิชาชีพของตน ดังนั้น องค์กรสำนักงานจำเป็นต้องดึงดูดและรักษานักบัญชีที่มีความสามารถระดับสูงไว้ เน้นเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่สอดคล้อง พร้อมทั้งเปิดโอกาสในการพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (เช่น ด้าน IT หรือ forensic accounting) อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือแม้ว่าการใช้ระบบอัตโนมัติ หรือ Generative AI (Gen-AI) จะช่วยเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แต่ก็ยังมีความจำเป็นที่ต้องสร้างความสมดุลที่ละเอียดอ่อนระหว่างการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสารความสัมพันธ์ส่วนบุคคล (human touch) ทั้งระดับลูกค้ากับพนักงาน หรือแม้แต่ในระดับพนักงานด้วยกัน

หวังว่าเราจะผ่านพ้นช่วงเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อนี้ไปด้วยกันด้วยดี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย ศุภธาดา

สารบัญ

๐๑ บทความวิจัย

- 04 ความสัมพันธ์ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับ
ปัจจัยของลูกค้านักสอบบัญชีและจำนวนเรื่องสำคัญ
ในการตรวจสอบ: หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียน
กลุ่ม SET100

สมพงษ์ พรอุบลรัตน์
นันท์กรณ ทองสืบแสง

- 26 Will IPO in Asean Lead Better
Performance?

Teerachai Arunruangsirilert

๐๒ บทความวิชาการ

- 48 Evolvment of Action Value
Accounting (AVA)

Yanyong Thammatucharee

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย ศุภธาดา

- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ธีรยุทธ ตรีศรี

ศาสตราจารย์วิโรจน์ เล้าหะพันธุ์

นายวินิจ ศิลามงคล

รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร บุญเลิศอุทัย

กองบรรณาธิการบริหารและกลั่นกรองบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.วชิระ บุญยเนตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิลปพร ศรีจันเพชร ผู้ทรงคุณวุฒิ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรชัย อรุณเรืองศิริเลิศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กองบรรณาธิการกลั่นกรองบทความ (ภายนอก)

นางวราณี ปรีดานนท์

- ประธานคณะกรรมการวิชาชีพด้านการวางระบบบัญชี สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

นางนันทนา สังขวิจิตร

- คณะกรรมการด้านการพัฒนาวิชาชีพบัญชี สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

รองศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์ ปานมณี

รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สุภัทรกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดิษพงศ์ พงศ์ภัทรชัย

- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร บุญเลิศอุทัย

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์รัตน์ วุฒิจินดานนท์

รองศาสตราจารย์ ดร.อุษารัตน์ ธีรธร

- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์

- มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทพล วิเศษสรพร

- มหาวิทยาลัยรังสิต

ดร.กรัณท์รัตน์ บุญญวัฒน์

- มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญ เสงี่ยมวิบูล

- McKendree University

นางสาวธัญพร อธิกุลวณิช

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญหทัย มิตรภานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมตตา เสมสมบุรณ์

- มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

นางสาวโสภิตา สุ่มสังข์

- ผู้จัดการส่วนงานศูนย์วิจัยเพื่อความเป็นเลิศ

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

วารสารสภาวิชาชีพบัญชี

ปีที่ 6(1) ฉบับที่ 16 มกราคม - เมษายน 2567

เจ้าของ

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์
Federation of Accounting Professions
Under The Royal Patronage
of His Majesty the King

ที่อยู่สำนักงาน

เลขที่ 133 ถนนสุขุมวิท 21 (อโศกมนตรี)
แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
โทรศัพท์ 02 685 2500
โทรสาร 02 685 2501

ออกแบบ

นายกวัน กัมมัย
นางสาวสุชมาลย์ แก้วสนั่น
นายชยากรณ์ นกุล
นายกฤษณะ แก้วเจริญ
นายจิราวัฒน์ เพชรชู

ส่วนสื่อสารองค์กร
สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

<http://www.tfac.or.th>
tfac@tfac.or.th
www.facebook.com/tfac.family
LINE@ @tfac.family

ความสัมพันธ์ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี กับปัจจัยของลูกค้าสอบบัญชี และจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ: หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100

Relations between Audit Fee and
Audit Clients' Factors and Number of KAM:
Evidence from SET100

ดร.สมพงษ์ พรอุปถัมภ์

รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Email: Sompong@cbs.chula.ac.th

นางสาวนันทกรณ์ ทองสืบแสง

บัญชีมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Email: nuntakornthongsuebsang@gmail.com

Dr.Sompong Pornupatham

Associate Professor of Department of Accountancy
Chulalongkorn Business School, Chulalongkorn University
Email: Sompong@cbs.chula.ac.th

Miss Nuntakorn Thongsuebsang

Master of Accountancy, Chulalongkorn Business School
Chulalongkorn University
Email: nuntakornthongsuebsang@gmail.com

ความสัมพันธ์ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี กับปัจจัยของลูกค้านับบัญชีและจำนวนเรื่องสำคัญ ในการตรวจสอบ: หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100

ดร.สมพงษ์ พรอุปถัมภ์

รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Email: Sompong@cbs.chula.ac.th

นางสาวนันทกรณ์ ทองสืบแสง

นักวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Email: nuntakornthongsuebsang@gmail.com

วันที่ได้รับบทความต้นฉบับ : 30 มกราคม 2567

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ : 18 เมษายน 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 22 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับปัจจัยของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET100 ได้แก่ รายได้ สินทรัพย์ โครงสร้างเงินทุน กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น จำนวนบริษัทในเครือ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สอบบัญชี เช่น จำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และค่าธรรมเนียมอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชี โดยใช้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ.2561-2565) จำนวน 399 ตัวอย่าง ไม่รวมบริษัทที่เปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วน ผลการวิจัยพบว่า ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับขนาดและจำนวนบริษัทในเครือ ซึ่งแสดงว่าผู้สอบบัญชีอาจต้องใช้ต้นทุนและทรัพยากรมากขึ้นในการตรวจสอบเมื่อกิจการมีสินทรัพย์มากขึ้น และมีจำนวนบริษัทในเครือเป็นจำนวนมาก ซึ่งแสดงถึงความซับซ้อนในกิจการที่กำลังตรวจสอบ นอกจากนี้ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชียังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งแสดงว่าผู้สอบบัญชีต้องตรวจสอบมากขึ้นและหาวิธีตอบสนองมากขึ้นเมื่อพบเรื่องสำคัญในการตรวจสอบหลายเรื่อง และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงบวกที่มีนัยสำคัญของค่าธรรมเนียมอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชีนั้น แสดงว่าผู้สอบบัญชีไม่ได้ลดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลง เพื่อจูงใจให้ลูกค้ามาใช้บริการอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชี ซึ่งเป็นหลักฐานของความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี

คำสำคัญ: ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ขนาด จำนวนบริษัทในเครือ เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชี

Relations between Audit Fee and Audit Clients' Factors and Number of KAM: Evidence from SET100

Dr.Sompong Pornupatham

Associate Professor of Department of Accountancy
Chulalongkorn Business School, Chulalongkorn University
Email: Sompong@cbs.chula.ac.th

Miss Nuntakorn Thongsuebsang

Master of Accountancy, Chulalongkorn Business School
Chulalongkorn University
Email: nuntakornthongsuebsang@gmail.com

Received: January 30, 2024

Revised: April 18, 2024

Accepted: April 22, 2024

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the relationship between audit fee and factors of the SET 100 index listed companies in the Stock Exchange of Thailand. The company factors refer to revenue, assets, leverage, operating cash flows, return on equity, and number of affiliates. Auditors-related factors are number of key audit matters (KAM) and non-audit services fee. Total 399 samples were collected for 5 years between 2018 - 2022, excluding samples that have incomplete disclosures. The results illustrate that company size and number of affiliates have significant and positive relationship with audit fee. This result implies that auditors have to utilize more time and resources when auditing more assets and complex-structured companies. However, number of key audit matters (KAM) has positive association with audit fee, which auditors perform more works and responses when coping with many KAMs. The significant and positive coefficient of non-audit fee represents that auditors do not reduce audit fee to attract audit clients to engage non-audit service, which is evidence of auditor's independence.

Keywords: Audit fee, Size, Number of Affiliates, Key Audit Matters, Non-audit fee

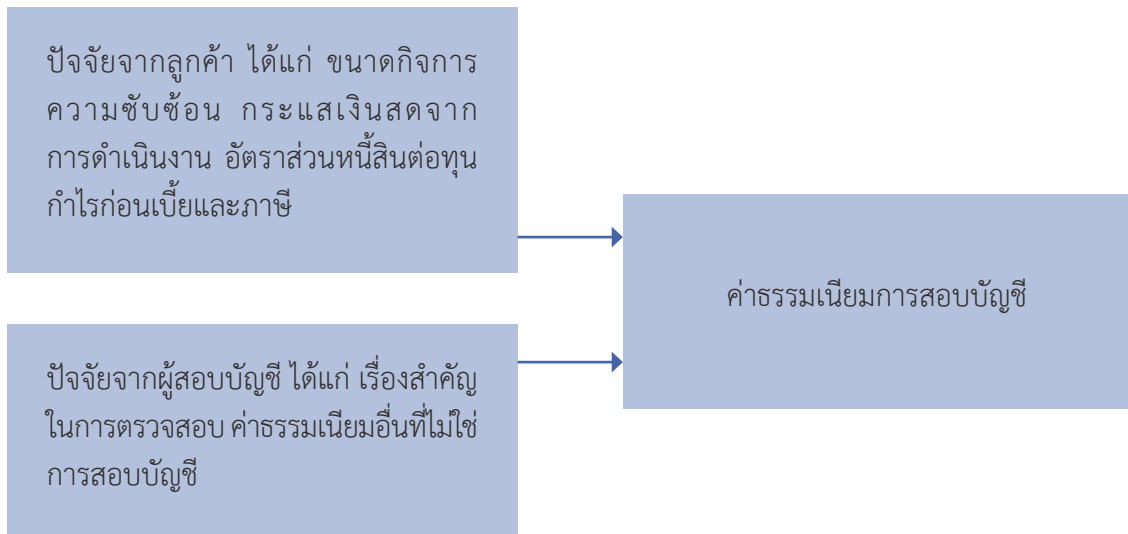
ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเป็นค่าตอบแทนการปฏิบัติงานสอบบัญชี ที่ตกลงกันระหว่างผู้สอบบัญชีกับลูกค้าสอบบัญชี โดยปกติผู้สอบบัญชีจะคำนวณค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจากจำนวนชั่วโมงการปฏิบัติงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับความเสี่ยง ปริมาณงานและระยะเวลาในการตรวจสอบ ซึ่งแตกต่างกันไปในลูกค้าสอบบัญชีแต่ละราย อย่างไรก็ตาม นักวิจัยได้ศึกษาประเด็นค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในมิติต่าง ๆ และผู้กำกับดูแลก็ให้ความสำคัญเนื่องจากค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพการทำงานสอบบัญชี ทั้งนี้ เนื่องจากหากผู้สอบบัญชีได้รับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีต่ำกว่าปริมาณงานที่ผู้สอบบัญชีต้องถือปฏิบัติ ผู้สอบบัญชีก็อาจไม่สามารถปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม แต่หากผู้สอบบัญชีได้รับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงกว่าปริมาณงานที่ผู้สอบบัญชีต้องถือปฏิบัติ ผู้สอบบัญชีก็อาจมีประเด็นเรื่องความเป็นอิสระจากผลประโยชน์ที่ได้รับ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานสอบบัญชีอย่างเป็นอิสระ ดังนั้น งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อข้อกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานสอบบัญชีและคุณภาพการสอบบัญชี ในที่สุด ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาเป็นปัจจัยจากกิจการลูกค้าสอบบัญชีได้แก่ กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี ขนาดของกิจการ ที่วัดโดยสินทรัพย์รวม กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ความซับซ้อนของกิจการที่วัดโดยจำนวนบริษัทในเครือ อัตราส่วนสภาพเสี่ยง ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สอบบัญชีได้แก่ จำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชี ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากงบการเงินประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีมูลค่าทางการตลาดสูงและการซื้อขายที่มีสภาพคล่องสม่ำเสมอ 100 บริษัทแรก (SET 100) เป็นจำนวนทั้งสิ้น 399 ตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2565 โดยไม่รวมถึงบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วน และใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เปิดเผยจากงบการเงินรวมรายงานประจำปีของบริษัท รายงานการประชุมผู้ถือหุ้นประจำปี แบบแสดงรายงานข้อมูลประจำปี (แบบ56-1) และ SETSMART

ผลการวิจัยในงานนี้พบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับขนาดของกิจการและความซับซ้อนของกิจการ เนื่องจากผู้สอบบัญชีต้องใช้ทรัพยากรบุคคลและเวลาในการตรวจสอบมากขึ้นสำหรับกิจการขนาดใหญ่ และมีบริษัทในเครือเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบและค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชี แสดงให้เห็นว่ากิจการที่มีเรื่องสำคัญในการตรวจสอบหลายเรื่อง ผู้สอบบัญชีต้องทำการตอบสนองความเสี่ยงหลายประเด็น ทำให้ส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่เพิ่มขึ้น ส่วนค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีนั้น แสดงให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีไม่ได้มีการลดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพื่อหวังจะได้รับค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชีจากลูกค้าสอบบัญชี หรือกลยุทธ์ใช้ราคาต่ำเพื่อดึงดูดลูกค้า (low-balling strategy) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี

งานวิจัยนี้ประกอบด้วย 5 ส่วนที่สำคัญได้แก่ ส่วนที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัยและการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่ 3 อธิบายถึงวิธีการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและการเก็บข้อมูลแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา สถิติที่ใช้ในการศึกษา ส่วนที่ 4 แสดงผลการศึกษาทั้งการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน และส่วนที่ 5 เป็นการสรุปผลการศึกษาและให้ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้

■ กรอบแนวคิดในการวิจัยและการทบทวนวรรณกรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัยค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีซึ่งมีปัจจัยต่าง ๆ ทั้งจากลูกค้าสอบบัญชี เช่น ขนาดของกิจการ ความซับซ้อนของกิจการ กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน และปัจจัยจากการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี เช่น การกำหนดเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ค่าธรรมเนียมอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชี เป็นตัวแปรในการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งสามารถแสดงได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับปัจจัยจากลูกค้าและผู้สอบบัญชี

การพิจารณาค่าธรรมเนียมสอบบัญชีเป็นการตกลงของทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้สอบบัญชีในฐานะผู้ให้บริการและลูกค้าสอบบัญชีในฐานะผู้รับบริการโดยจะต้องมีการเจรจาตกลงกัน โดยผู้สอบบัญชีจะจัดทำค่าธรรมเนียมสอบบัญชีเสนอต่อผู้รับบริการ โดยพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งประกอบไปด้วย ลักษณะ ขนาด จำนวนบริษัทในเครือ ความซับซ้อน ความเสี่ยง ความยากง่ายของลักษณะธุรกิจ และชั่วโมงการทำงานที่ใช้สำหรับงานสอบบัญชี โดยจะเป็นการตกลงเบื้องต้นเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการบริษัท แล้วจึงเสนอต่อที่ประชุมผู้ถือหุ้นเพื่ออนุมัติค่าธรรมเนียมสอบบัญชี ดังนั้น ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจึงมีความสำคัญและเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าสอบบัญชี โดยนักลงทุน ผู้ให้กู้หรือผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องก็สามารถนำค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเป็นปัจจัยหนึ่งในการพิจารณาถึงภาพรวมของกิจการก่อนการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้ งานวิจัยเรื่องค่าสอบบัญชีในระยะเริ่มแรกของ Simunic (1980) ได้พบความสัมพันธ์ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับความซับซ้อนและความเสี่ยงที่ถูกประเมินโดยผู้สอบบัญชี นั่นคือการที่ผู้สอบบัญชีพบความเสี่ยงหรือความซับซ้อนในกิจการของลูกค้าสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีก็ต้องวางแผนการตรวจสอบให้ตอบสนองความเสี่ยงที่ได้รับและประเมินไว้ ซึ่งมีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี หรือหมายถึงการพิจารณาทุกปัจจัยที่ผู้สอบบัญชีต้องทำงานสอบบัญชีเพื่อลดความเสี่ยงจนอยู่ระดับที่ยอมรับได้และได้ข้อสรุปว่างบการเงินถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินหรือไม่ นอกจากนี้ งานวิจัยในระยะต่อมาได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับ เช่น ค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชี (Firth, 1997; Barfield et al., 1993) ซึ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับความเป็นอิสระในการทำงานของผู้สอบบัญชี หรือเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (Bedard et al., 2019; Chen et al., 2019; Gutierrez et al., 2018) ซึ่งเป็นมาตรฐานการสอบบัญชีร่วมสมัยที่ได้กำหนดให้ผู้สอบบัญชีรายงานเรื่องสำคัญในการตรวจสอบซึ่งเป็นความเสี่ยงเฉพาะกิจการในรายงานของผู้สอบบัญชี แต่นักวิจัยก็พบผลการวิจัย

ที่แตกต่างกัน ดังนั้น งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อแสดงให้เห็นว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับปัจจัยใดบ้าง

1. ปัจจัยของกิจการที่ได้รับการตรวจสอบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

1.1 ผลการดำเนินงาน

Moutinho et al. (2012) ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมสอบบัญชีกับผลการดำเนินงานของบริษัท โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์สหรัฐอเมริกา ไม่รวมกลุ่มธุรกิจการเงิน ในช่วงเวลาระหว่างปี 2000 ถึงปี 2008 (รวมทั้งสิ้นประมาณ 6,000 ตัวอย่าง) โดยผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานของบริษัทและค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกัน คือ มีความสัมพันธ์ทางลบต่อกัน โดยงานวิจัยได้ให้เหตุผลว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นเมื่อผลการดำเนินงานไม่ดี หรือสามารถอนุมานได้ว่าบริษัทกำลังมีความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในหนี้สิน ดังนั้น กระบวนการตรวจสอบบัญชีจึงเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ งานวิจัยของ Bell et al. (2008) Choi et al. (2008) และ Simunic and Stein (1996) ได้ทำการศึกษารองความสัมพันธระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับผลการดำเนินงานของบริษัท พบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจะเพิ่มขึ้นสำหรับบริษัทที่มีผลประกอบการไม่ดี เพราะเชื่อว่าบริษัทดังกล่าวมีความเสี่ยงในการตรวจสอบมากกว่าบริษัทที่มีผลประกอบการปกติ รวมถึงบริษัทที่มีแนวโน้มว่าผลประกอบการในอนาคตจะลดลงก็ส่งผลต่อการเพิ่มงานให้กับผู้สอบบัญชีในการตรวจสอบ ซึ่งส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นด้วย

1.2 ขนาดของกิจการ

งานวิจัยในอดีตแสดงให้เห็นว่าขนาดของกิจการลูกค้านับสอบบัญชีซึ่งวัดด้วยสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (Hay et al., 2006a; Hay, 2013) เนื่องจากผู้สอบบัญชีจะใช้เวลาและทรัพยากรในการตรวจสอบกิจการที่มีขนาดใหญ่มากกว่ากิจการที่มีขนาดเล็กกว่า ทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย แต่ Simunic (1980) แสดงความเห็นที่แตกต่างว่าขนาดกิจการของลูกค้าไม่น่าจะมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เนื่องจากถ้ากิจการขนาดใหญ่ขึ้น ผู้สอบบัญชีก็ไม่จำเป็นต้องว่าจ้างผู้ช่วยที่มีคุณวุฒิสูงขึ้นหรือจ้างด้วยค่าแรงที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ O'Keefe et al. (1994) ที่เห็นว่าโครงสร้างต้นทุนของสำนักงานสอบบัญชีจะอยู่ในจุดที่เหมาะสมเมื่อขนาดของลูกค้าสอบบัญชีใหญ่ขึ้น จึงไม่ทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใส่ตัวแปรรายได้เพื่อวัดขนาดของกิจการในแบบจำลองเพื่อทำให้การวัดการถดถอยสหสัมพันธ์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chan et al. (1993) และ Peel and Roberts (2003)

1.3 กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

Salehi et al. (2020) ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ประเทศอิหร่าน ระหว่างช่วง 2011- 2016 รวมทั้งสิ้น 116 บริษัท โดยผลการศึกษาพบว่า พบว่าการถือเงินสดในมือจำนวนมากมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งสรุปว่าการมีเงินสดจำนวนมากจะเป็นความเสี่ยงทางธุรกิจที่ประเมินโดยผู้สอบบัญชี ทำให้งานสอบบัญชีเพิ่มมากขึ้นและทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของ Yudianti (2008) และ Leventis and Dimitropoulos (2010) พบว่ากิจการที่มีเงินสดไม่เพียงพอจะนำไปสู่การเพิ่มค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงของกระแสได้รับ-จ่ายที่ผิดปกติไม่มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันอย่างมีนัยสำคัญกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ Suwaidan et al (2015) ที่พบว่ากระแสเงินสดที่เพิ่มขึ้นไม่ใช่ปัจจัยในการพิจารณากำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

1.4 โครงสร้างเงินทุน

งานวิจัยของ Barua et al. (2019) พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับโครงสร้างเงินทุนตามการอ้างอิงของการศึกษาในอดีตของ Francis (1984) ที่พบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจะขึ้นอยู่กับความเสี่ยงทางการเงินของบริษัทที่มีผลมาจากหนี้สิน และส่งผลต่อความเสี่ยงในการสอบบัญชี เนื่องจากอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนที่สูงจะมีความเสี่ยงที่ลูกค้าจะผิณฑชำระหนี้ ผู้สอบบัญชีจึงต้องใช้ดุลยพินิจในการพิจารณางานสอบบัญชีมากขึ้นและทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มสูงขึ้น (Francis, 1984; Simunic & Stein, 1996) อย่างไรก็ตาม Hay et al. (2006) พบว่างานวิจัยหลายเรื่องที่ยืนยันว่าความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน ไม่มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี มีเพียงร้อยละ 50 จากการศึกษาก่อนหน้านี้ที่พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรมีนัยสำคัญ

■ สมมติฐานการวิจัย

ผลการศึกษาระดับการวางแผนภาษีและระดับการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยพบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีการวางแผนภาษีอากรเนื่องจากอัตราภาษีที่แท้จริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่กำหนด และบริษัทส่วนใหญ่มีการพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการได้ดีขึ้น โดยสังเกตได้จากจำนวนบริษัทที่ได้รับคะแนนประเมินผลการกำกับดูแลกิจการในระดับดีเลิศที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปีสำหรับช่วงเวลาที่ทำการศึกษา

สำหรับผลการศึกษาอิทธิพลของการวางแผนภาษีต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยพบว่า การวางแผนภาษีมีอิทธิพลเชิงบวกกับราคาหลักทรัพย์ นั่นคือ บริษัทที่มีระดับการวางแผนภาษีสูง (สะท้อนจากค่า ETR ต่ำ) จะมีราคาหลักทรัพย์ที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับบริษัทที่มีการวางแผนภาษีน้อย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Saringkarn (2021) จึงเป็นการสนับสนุนเหตุผลที่ให้ไว้ว่าการลดค่าใช้จ่ายภาษีเป็นการลดค่าใช้จ่ายของบริษัทและทำให้กำไรเพิ่มขึ้น ซึ่งการที่บริษัทมีผลการดำเนินงานที่มีกำไรก็จะสามารถดึงดูดนักลงทุนได้มากขึ้น และท้ายที่สุดก็จะสะท้อนไปยังราคาของหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับผลการศึกษาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและราคาหลักทรัพย์พบว่า บริษัทที่มีระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการสูงจะมีราคาหลักทรัพย์สูงกว่าบริษัทที่มีคะแนนการกำกับดูแลกิจการต่ำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Malik (2012) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าบริษัทที่มีการจัดการดีกว่าคาดว่าจะทำงานได้ดีขึ้น และส่งผลให้ราคาหุ้นเพิ่มขึ้น

1. ความซับซ้อนของกิจการ

งานวิจัยของ Simunic (1980) พบความสัมพันธ์ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับความซับซ้อนและความเสี่ยงที่ถูกประเมินโดยผู้สอบบัญชี เนื่องจากผู้สอบบัญชีพบความเสี่ยงหรือความซับซ้อนในกิจการของลูกค้าสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีต้องวางแผนการตรวจสอบเพื่อตอบสนองความเสี่ยงที่ได้ระบุและประเมินไว้ ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hay et al. (2006b) และ Hay (2013) ซึ่งพบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับขนาด ความซับซ้อนและความเสี่ยงของลูกค้า โดยขนาดของบริษัทลูกค้าวัดจากมูลค่าจากสินทรัพย์รวมหรือรายได้รวม ความซับซ้อนวัดได้มูลค่าจากจำนวนบริษัทย่อย จำนวนส่วนงาน และบริษัทย่อยในต่างประเทศ Gul et al.(2018) พบว่าบริษัทที่มีลำดับชั้นการถือหุ้นหลายชั้นในบริษัทอื่นจะเสียค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงกว่าบริษัทที่ไม่มีลำดับชั้นหรือมีลำดับชั้นการถือหุ้นน้อยกว่า เนื่องจากผู้สอบบัญชีต้องใช้ทรัพยากรมากกว่าในการตรวจสอบกลุ่มกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fan and Wong (2005) และ Thinggaard and Kiertzner (2008)

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยของกิจการที่ได้รับ การตรวจสอบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ดังนี้

H1: ปัจจัยของกิจการที่ได้รับการตรวจสอบ *มีความสัมพันธ์เชิงบวก* กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

2. เรื่องสำคัญในการตรวจสอบและค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบคือ เรื่องต่าง ๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดในการตรวจสอบของงบการเงินงวดปัจจุบัน ที่จะต้องเปิดเผย ซึ่งมาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 701 เรื่องการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี รับอนุญาต กำหนดให้กิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ต้องสื่อสารกับผู้มีหน้าที่กำกับดูแลและนำเสนอ ในรายงานของผู้สอบบัญชี เพราะเรื่องสำคัญในการตรวจสอบช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถเข้าใจความเสี่ยงเฉพาะกิจการ และงบการเงินได้มากขึ้น ผู้สอบบัญชีมีหน้าที่ต้องพิจารณากำหนดเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ โดยจะต้องคำนึงถึงเรื่อง ที่ประเมินไว้ว่ามีความเสี่ยงสูงในการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ การใช้ดุลยพินิจที่สำคัญของ ผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับรายงานในงบการเงินที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจที่สำคัญของผู้บริหารรวมถึงประมาณการทางบัญชี ที่ถูกระบุเป็นประมาณการที่มีความไม่แน่นอนอย่างมาก เหตุการณ์หรือรายการสำคัญที่เกิดขึ้นระหว่างงวดที่มีผลกระทบ ต่อการตรวจสอบ นักวิจัยได้ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีไว้หลายปัจจัยแล้ว แต่การศึกษาเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (Key Audit Matters) กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งยังมีอยู่น้อยนักเนื่องจาก ผู้สอบบัญชีเริ่มนำเสนอเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นต้นไป เรื่องสำคัญในการตรวจสอบเป็นเรื่องที่มีนัยสำคัญและเป็นความเสี่ยงเฉพาะกิจการ ที่ผู้สอบบัญชีพบจากการตรวจสอบงบการเงินในงวดปัจจุบัน และได้สื่อสารกับผู้บริหารและผู้มีหน้าที่กำกับดูแลแล้ว สำหรับ ประเทศไทย งานวิจัยในต่างประเทศพบว่าเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินความเสี่ยงที่งบการเงินของ กิจการจะมีข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ หากผู้สอบบัญชีพบเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมากขึ้น ผู้สอบบัญชี อาจต้องใช้เวลาและดุลยพินิจในการตรวจสอบมากขึ้นเพื่อให้ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และส่งผลให้ค่าธรรมเนียม การสอบบัญชีสูงขึ้นในที่สุด งานวิจัยของ Elmarzouky et al. (2022) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ กับต้นทุนค่าสอบบัญชีที่ขึ้นอยู่กับจำนวนกรรมการที่มีผลมาจากการกำกับดูแล ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจาก บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ในสหราชอาณาจักร 100 อันดับแรก ไม่รวมกลุ่มอุตสาหกรรมการเงินระหว่างปี 2014 - 2018 ผลการศึกษาพบว่า การบังคับใช้มาตรฐานเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ IAS 701 (KAMs) สามารถที่จะใช้อธิบายจำนวน ของความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชีและค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างเรื่อง สำคัญในการตรวจสอบและค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยเมื่อจำนวนเรื่องสำคัญเลยระดับค่ามัธยฐานแสดงให้เห็นว่าระดับ ความมีนัยสำคัญจะเพิ่มขึ้น เมื่อรายงานผู้สอบบัญชีมีเรื่องสำคัญในการสอบบัญชี ซึ่งหมายถึงความเสี่ยงของบริษัท ที่เพิ่มขึ้น (Chen et al, 2019) กล่าวโดยสรุปคือ งานสอบบัญชีจะเพิ่มขึ้นและค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีก็เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม Gutierrez et al. (2020) ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวในช่วงเริ่มแรกของการประกาศใช้รายงาน ของผู้สอบบัญชีแบบยาวในประเทศอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bedard et al. (2019) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ ระหว่าง Justification of Assessments (คล้ายกับเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ) ในรายงานของผู้สอบบัญชีแบบยาวกับ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในประเทศฝรั่งเศส นอกจากนี้ Chen et al. (2020) ก็ไม่พบว่าจำนวนเรื่องสำคัญจากการ ตรวจสอบมีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ดังนั้นการศึกษาจึงน่าสนใจว่า จำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) มีผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจริงหรือไม่ งานวิจัยในประเทศไทยนั้น Suttipan (2020) พบความสัมพันธ์

เชิงบวกระหว่างจำนวนค่าของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบซึ่งเป็นตัวแปรตาม (Y) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งเป็นตัวแปรต้น (X) ซึ่งหมายความว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเป็นตัวแปรอธิบายจำนวนค่าของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาในอีกมิติหนึ่งว่าจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบน่าจะเป็นตัวแปรที่อธิบายที่ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในกิจการลูกค้าสอบบัญชี เนื่องจากเรื่องสำคัญในการตรวจสอบแสดงถึงความเสี่ยงในกิจการลูกค้าสอบบัญชี ซึ่งผู้สอบบัญชีควรจะต้องใช้ทรัพยากรในการตรวจสอบมากกว่าปกติและทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้น ดังนั้น สมมติฐานที่ 2 จึงเป็นดังนี้

H2: จำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

3. ค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชีกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

จากงานวิจัยในอดีตของ Palmrose (1986) ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมสอบบัญชีกับค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชี (Non-audit) พบว่าเป็นไปในทิศทางบวก ความสัมพันธ์ระหว่างระดับของค่าธรรมเนียมการตรวจสอบและบริการที่ไม่ใช่การตรวจสอบแตกต่างกันไปตามประเภทของบริการที่ไม่ใช่การตรวจสอบ ซึ่งเป็นการปฏิเสธแนวคิดที่ว่าค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือปฏิเสธจะทำให้ผู้สอบบัญชีต้องลดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลงเพื่อเป็นการจูงใจให้มาใช้บริการอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชี (Low balling technic) นอกจากนี้งานวิจัยของ Firth (1997) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอบบัญชีที่ให้บริการงานที่ปรึกษากับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและผลการศึกษาพบว่าเป็นไปในทิศทางบวก โดยแสดงให้เห็นว่ามีเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้น เช่น การควบรวมกิจการ ออกหุ้นใหม่ การปรับโครงสร้างองค์กร ฯลฯ ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องมีงานสอบบัญชีเพิ่มขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม Abdel-Khalik (1990) ไม่พบว่าการซื้อบริการที่ปรึกษาด้านการจัดการจากผู้สอบบัญชีปัจจุบันมีผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Barfield et al. (1993) Hay et al. (2006a) และ Whisenant et al. (2003) ที่ไม่พบว่าการให้บริการนอกเหนือจากการสอบบัญชีมีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชี ในขณะที่ Ezzamel et al. (2002) พบความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและการให้บริการอื่นนอกเหนืองานสอบบัญชี ซึ่งแตกต่างกันไปตามประเภทของบริการที่ให้ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในประเทศไทย โดยคาดหวังว่าการให้บริการที่นอกเหนืองานสอบบัญชีจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของลูกค้าสอบบัญชีซึ่งหมายความว่าผู้สอบบัญชีจะไม่ลดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีให้ต่ำลงเพื่อจูงใจให้ลูกค้ามาใช้บริการอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชี เนื่องจากผู้สอบบัญชีไม่สามารถเสนอบริการอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชีให้กับลูกค้าสอบบัญชี¹ ตามประมวลจริยบรรณที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชี (TFAC, 2021) ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานไว้ดังนี้

H3: ค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

¹ตามปกติสำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทยจะจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากกิจการที่ให้บริการอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชี ดังนั้น จึงอาจพบการรับงานสอบบัญชีและงานบริการอื่นภายใต้เครือข่ายเดียวกัน แต่ผู้ให้บริการเป็นคนละกิจการและผู้ให้บริการเป็นคนละทีมซึ่งเป็นอิสระจากกัน

■ วิธีการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างและการเก็บข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีมูลค่าทางการตลาดสูงและการซื้อขายที่มีสภาพคล่องสม่ำเสมอ 100 บริษัทแรก (SET 100) แยกตามกลุ่มหมวดธุรกิจ 18 หมวดธุรกิจ เนื่องจากเป็นบริษัทที่มีมูลค่าตามราคาตลาด (Market Capitalization) ร้อยละ 75 ของมูลค่าตามราคาตลาดรวม ซึ่งเป็นมูลค่าที่มีสาระสำคัญต่อตลาดหลักทรัพย์ ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ ทั้งจากลูกค้าสอบบัญชีและผู้สอบบัญชี จะทำให้เข้าใจผลการศึกษได้ครอบคลุมมูลค่าตลาดของบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ในประเทศไทย สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูล 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 ถึง 2565 โดยไม่รวมบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วน และไม่รวม outlier ซึ่งมีจำนวนตัวอย่างสุทธิทั้งสิ้น 399 หน่วยตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชี (Non-audit) ที่เปิดเผยในรายงานประจำปีของบริษัท รายงานประชุมผู้ถือหุ้นประจำปี แบบแสดงรายงานข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) โดยเก็บข้อมูลดังกล่าวจากเว็บไซต์ของบริษัทกลุ่มตัวอย่างในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2565 และเก็บข้อมูลจาก SETSMART สำหรับข้อมูลกำไรจากการดำเนินงาน ขนาดของบริษัท กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน นอกจากนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลที่เปิดเผยในรายงานของผู้สอบบัญชีและงบการเงินของแต่ละบริษัท จากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับจำนวนบริษัทในเครื่องทั้งบริษัทย่อย บริษัทรวม และการรวมค่า และจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับตัวแปรอิสระจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET100) รวมถึงตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องกับผู้สอบบัญชี ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีมูลค่าทางการตลาดสูงและการซื้อขายที่มีสภาพคล่องสม่ำเสมอ 100 บริษัทแรก (SET 100) แยกตามกลุ่มหมวดธุรกิจ 18 หมวดธุรกิจ ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565 ย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ. 2561 – 2565) โดยผู้วิจัยใช้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำของเครซีและมอร์แกน ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ซึ่งแสดงจำนวนตัวอย่างได้ดังนี้

	บริษัท	หน่วยตัวอย่าง
จำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ประเภท SET 100	100	
หัก บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน	(8)	
	92	433
บริษัทที่เป็น Outlier	-	(34)
จำนวนหน่วยตัวอย่าง		399

2. แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา (Model)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับผลประกอบการของบริษัทโดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยเขียนออกเป็นสมการความสัมพันธ์ได้ดังต่อไปนี้

$$\text{Auditfee} = \beta_0 + \beta_1 \text{ EBIT} + \beta_2 \text{ Size} + \beta_3 \text{ OCF} + \beta_4 \text{ Complex} + \beta_5 \text{ KAM} + \beta_6 \text{ Leverage} + \beta_7 \text{ Nonaudfee} + \beta_8 + \sum \beta_k \text{IND}_{jk} + \sum \beta_k \text{Year}_{jk} + \varepsilon$$

คำอธิบายตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	คำอธิบาย	ความหมาย
Auditfee	Natural Logarithm of audit fee	ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
EBIT	EBIT/lag asset	กำไรจากการดำเนินงาน
Size	Natural Logarithm of total asset	ขนาดของบริษัท
OCF	Operating Cash Flows/lag asset	กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน
Complex	Total Associated Company	จำนวนบริษัทในเครือทั้งบริษัทย่อย บริษัทร่วม และการร่วมค้า
KAM	Number of KAM	จำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ
Leverage	Debt to Equity	อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน
Nonaudfee	Natural Logarithm of non-audit fee	ค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชี
$\sum \beta_k \text{IND}_{jk}$	Industry	อุตสาหกรรมของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับกลุ่มย่อยอุตสาหกรรม ตั้งแต่ k=1 ถึง 17 โดย 1 หมายถึงอุตสาหกรรมที่ระบุ และ 0 หมายถึงอุตสาหกรรมอื่น
$\sum \beta_k \text{Year}_{jk}$	Year	ปี พ.ศ. ตั้งแต่ k=1 ถึง 4, โดย 1 หมายถึงปีที่ระบุ และ 0 หมายถึงปีอื่น
ε	Error	หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

3. สถิติที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้โดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Science) แล้วนำมาประมวลผลและรายงานค่าสถิติ ดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เป็นการวิเคราะห์ถึงลักษณะข้อมูลที่ได้รับมา โดยอธิบายถึงลักษณะการแจกแจงความถี่ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รวมไปถึงอธิบายถึงค่าความผิดปกติที่ไม่เป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มตัวอย่าง (Outlier)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์และทดสอบสมมติฐานของตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่นำศึกษาต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร แล้วจึงนำเสนอผลโดยอ้างอิงไปยังกลุ่มประชากร ดังนั้นการวิเคราะห์และการนำเสนอผลทางสถิติเชิงอนุมานได้ใช้เทคนิคทางสถิติ 2 ประเภท ดังนี้

2.1 สถิติการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation Coefficient Analysis) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงปริมาณ 2 ตัวแปรระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ว่า แต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด

2.2 สถิติการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มากกว่า 1 ตัวแปรกับตัวแปรตาม โดยกำหนดแบบจำลอง (Model) เพื่อใช้ในการหาและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

■ ผลการศึกษา

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับผลประกอบการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ตัวแปรอิสระที่เกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีมูลค่าทางการตลาดสูงและการซื้อขายที่มีสภาพคล่องสม่ำเสมอ 100 บริษัทแรก (SET 100) แยกตามกลุ่มหมวดธุรกิจ 18 หมวดธุรกิจ ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565 ย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ. 2561 ถึง 2565) โดยไม่รวมถึงบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วน และนำมาวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบรรยายลักษณะของตัวแปรที่ศึกษาในรูปแบบการแจกแจงความถี่ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของตัวแปรเชิงปริมาณดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปร

ตัวแปร	หน่วย	Min	Max	Mean	Mean SD
AuditFee	Natural Log of audit fee	14.26	17.62	15.80	0.72
EBIT	EBIT/lag asset	-0.17	0.35	0.86	0.08
Size	LN total asset	6.66	15.30	11.15	1.44
OCF	OCF/lag asset	-0.78	0.38	0.06	0.11
Complex	Total associated company	0	63	15	12.91
KAM	Number of KAM	1	6	2	0.98
Leverage	D/E ratio	0.14	14.04	2.15	2.08
NonAudFee	LN non-audit fee	0	17.91	7.22	7.16

จากตารางที่ 2 ค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรเชิงปริมาณ พบว่าค่าเฉลี่ยของ Natural Logarithm ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (AuditFee) ซึ่งเป็นตัวแปรตามอยู่ที่ 15.80 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนจากมาตรฐานอยู่ที่ 0.72 ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่น้อยที่สุดคือ 14.26 และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงสุดอยู่ที่ 17.62 กำไรจากการดำเนินงานก่อนดอกเบี้ยและภาษี (EBIT) ต่อสินทรัพย์ปีก่อน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.86 ส่วนเบี่ยงเบนจากมาตรฐานอยู่ที่ 0.08 ค่าที่น้อยสุดคือ -0.17 และค่าที่สูงสุดคือ 0.35 เมื่อพิจารณาที่เมื่อพิจารณาขนาดของบริษัท (Size) และกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน (OCF) พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 11.15 และ 0.06 ตามลำดับ

สำหรับค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระอื่น ๆ มีดังนี้ จำนวนบริษัทในเครือ (Complex) อยู่ที่ 15 บริษัท จำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) อยู่ที่ 2 รายการ และโครงสร้างเงินทุน (Leverage) พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.15 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่ไม่ค่อยมีความผันผวนกันนักในระหว่างปีที่ทำการศึกษา จำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ค่าน้อยที่สุดจะอยู่ที่ 1 รายการซึ่งก็เป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 701 ที่แนะนำว่าผู้สอบบัญชีควรรายงานเรื่องสำคัญในการตรวจสอบบริษัทจดทะเบียนอย่างน้อย 1 เรื่อง ยกเว้นว่าไม่มีเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเลย ก็ให้เขียนระบุไว้ในหน้ารายงานของผู้สอบบัญชี ค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชี (NonAudFee) พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 7.22 ส่วนเบี่ยงเบนจากมาตรฐานอยู่ที่ 7.16 และค่าที่สูงสุด คือ 17.91 สอดคล้องกับเหตุการณ์สำคัญที่มีการควรวมและซื้อธุรกิจหลายรายการใหญ่ในปี 2563

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ

Correlation		Audit fee	EBIT	Size	OCF	Complex	KAM	Leverage	Non audfee
Auditfee	Pearson Correlation	1							
	Sig (2-tailed)								
EBIT	Pearson Correlation	-0.140*	1						
	Sig (2-tailed)	0.005							
Size	Pearson Correlation	0.397***	-0.362***	1					
	Sig (2-tailed)	< 0.00	< 0.001						
OCF	Pearson Correlation	-0.003	0.295***	-0.168***	1				
	Sig (2-tailed)	0.948	< 0.001	< 0.001					
Complex	Pearson Correlation	0.308**	-0.052	0.242***	0.082	1			
	Sig (2-tailed)	< 0.001	0.3	< 0.001	0.103				
KAM	Pearson Correlation	0.242**8	0.012	-0.003	-0.123	0.150**	1		
	Sig (2-tailed)	< 0.001	0.815	0.949	0.015	0.003			
Leverage	Pearson Correlation	0.293***	-0.344***	0.602***	-0.166***	-0.048	0.074	1	
	Sig (2-tailed)	<0.001	< 0.001	< 0.001	< 0.001	0.337	0.141		
Nonaudfee	Pearson Correlation	0.302***	-0.119	0.111*	0.111*	0.205***	0.103*	0.169***	1
	Sig (2-tailed)	<0.001	0018	< 0.027	< 0.027	< 0.001	0.041	< 0.001	

*ค่าสัมประสิทธิ์ที่มีระดับความนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (2-tailed)

**ค่าสัมประสิทธิ์ที่มีระดับความนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (2-tailed)

***ค่าสัมประสิทธิ์ที่มีระดับความนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 (2-tailed)

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงเกินจนเกิดปัญหาความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) ทำให้ไม่มีผลกระทบต่อการใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ เมื่อพิจารณาที่ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปร ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ขึ้นไปพบว่าค่าสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับขนาดกิจการ (SIZE) ความซับซ้อน (Complex) จำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ความเสี่ยง (Leverage) และค่าธรรมเนียมอื่น (Nonaudfee) และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับกำไรจากการดำเนินงานก่อนดอกเบี้ยและภาษี (EBIT) พบว่าเท่ากับ -0.140 แสดงให้เห็นว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ทางลบกับกำไรก่อนการดำเนินงาน

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

$$\text{Auditfee} = \beta_0 + \beta_1 \text{EBIT} + \beta_2 \text{Rev} + \beta_3 \text{Size} + \beta_4 \text{OCF} + \beta_5 \text{Complex} + \beta_6 \text{KAM} + \beta_7 \text{Leverage} + \beta_8 \text{Nonaudfee} + \beta_9 \text{ROE} + \beta_{10} \text{IND} + \beta_{11} \text{Year} + \varepsilon$$

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ

Model	R Square	Adjusted R Square	ANOVA			
			F	df	df	Sig. F
				Regression	Residual	
	0.421	0.375	9.14	29	365	< 0.001
Coefficients						
Variable	β		Std. Error	T	Sig.	
Constant	14.756		0.468	31.51	15.677	
EBIT	0.369		0.522	0.67	0.504	
Size	0.063		0.035	1.79	0.074*	
OCF	-0.012		0.336	-0.04	0.972	
Complex	0.010		0.003	3.48	0.001***	
KAM	0.121		0.036	3.39	0.001***	
Leverage	0.022		0.027	0.81	0.419	
Nonaudfee	0.012		0.005	2.42	0.016**	
Industry fixed effects	Included					
Year fixed effects	Included					

จากผลการศึกษาพบว่าค่า Adjusted R square เท่ากับ 0.375 ซึ่งหมายความว่าตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถใช้อธิบาย Auditfee ได้ร้อยละ 37.5 และทำการทดสอบโดยใช้ F-test พบว่าค่า F-statistic เท่ากับ 9.14 และมีนัยสำคัญที่ 0.001 สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระได้แก่ ขนาดของกิจการ (Size) 0.063 มีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.74 ซึ่งถือว่าไม่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี จำนวนบริษัทในเครือ (Complex) 0.010 มีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.001 ซึ่งแสดงว่า กิจการที่มีความซับซ้อนซึ่งวัดด้วยจำนวนบริษัทในเครือ ผู้สอบบัญชีต้องใช้เวลาเป็นอย่างมากในการตรวจสอบให้ได้หลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ ดังนั้น ปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นและมีความสัมพันธ์เชิงบวกตามสมมติฐานที่ H1

สำหรับปัจจัยจากผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.121 ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.001 ซึ่งเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเป็นเรื่องที่มีนัยสำคัญในการตรวจสอบงบการเงินและเป็นการเสี่ยงเฉพาะกิจการสำหรับลูกค้าสอบบัญชีแต่ละราย ดังนั้น หากผู้สอบบัญชีพบเรื่องสำคัญในการตรวจสอบงบการเงินหลายเรื่องนั้นแสดงว่ากิจการมีประเด็นความเสี่ยงในการตรวจสอบหลายประเด็น ดังนั้น จึงต้องใช้เวลาในการตรวจสอบมากขึ้นเพื่อให้ได้ความพอใจว่างบการเงินปราศจากข้อผิดพลาดที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันมีสาระสำคัญ จึงส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นและมีความสัมพันธ์เชิงบวกของตัวแปรดังกล่าวกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ตามสมมติฐานที่ H2 ปัจจัยอีกประการจากผู้สอบบัญชีคือ ค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชี (NonAudFee) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.012 ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.016 ซึ่งหมายถึงค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งแสดงว่าผู้สอบบัญชีไม่ได้ลดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีให้ต่ำลง เพื่อจูงใจให้ลูกค้ามาใช้บริการอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชีซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ H3

■ สรุปการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา

งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับปัจจัยต่าง ๆ ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้แก่ กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี ขนาดของกิจการ โครงสร้างเงินทุน จำนวนบริษัทในเครือ (ความซับซ้อน) กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน และปัจจัยจากผู้สอบบัญชีได้แก่จำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชี ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET100 แยกตามกลุ่มหมวดธุรกิจ 18 หมวดธุรกิจ โดยใช้ข้อมูลย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ. 2561 – 2565) รวมจำนวนทั้งสิ้น 399 ตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี (EBIT) ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีแสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านกำไร ไม่ได้มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าสอบบัญชีซึ่งเป็นหลักฐานสนับสนุนความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Abbott et al. (2003) และงานวิจัย Vu (2012) ที่ระบุว่างานสอบบัญชีไม่ได้เพิ่มขึ้นตามผลการดำเนินงานกำไรหรือขาดทุนของกิจการ สำหรับอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Leverage) ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตที่ระบุว่าค่าสอบบัญชีจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเสี่ยงทางการเงินของบริษัท เนื่องจากทำให้ผู้สอบบัญชีต้องประเมินความเสี่ยงและตอบสนองต่อความเสี่ยงเพิ่มขึ้น (Francis, 1984; Simunic & Stein, 1996) แต่อย่างไรก็ตาม งานวิจัยหลายเรื่องพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน ไม่มีนัยสำคัญต่อค่าสอบบัญชี มีเพียงร้อยละ 50 จากการศึกษาก่อนหน้านี้ที่พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญ Hay et al. (2006)

ผลการวิจัยยังพบว่า ขนาดของบริษัท (Size) และความซับซ้อน (Complex) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งปัจจัยขนาดของบริษัท และความซับซ้อนซึ่งวัดด้วยจำนวนบริษัทในเครือ นั้น มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเนื่องจากผู้สอบบัญชีมีแนวโน้มที่จะใช้ทรัพยากรในการตรวจสอบทั้งบุคลากรและระยะเวลา กับบริษัทลูกค้าที่ขนาดใหญ่ โครงสร้างซับซ้อนมากกว่ากิจการขนาดเล็กเนื่องจากธุรกิจขนาดใหญ่มีแนวโน้มว่าการทำธุรกรรมต่าง ๆ และมีขอบเขตการทำงานรวมทั้งโครงสร้างการถือหุ้นในกลุ่มธุรกิจมากกว่าธุรกิจขนาดเล็ก อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ได้ศึกษาข้อมูลงบการเงินในช่วงที่มีการประกาศใช้ “แนวปฏิบัติทางการบัญชี เรื่องแนวทางการให้ความช่วยเหลือลูกหนี้ที่ได้รับผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับธุรกิจการเงิน ซึ่งหากกิจการมีการใช้หรือไม่ได้ใช้ข้อมูลผ่อนปรนดังกล่าว อาจทำให้มีผลต่อการวัดมูลค่าสินทรัพย์ในงบการเงินแตกต่างกันไป ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการวัดขนาดของบริษัท

(Size) ด้วยสินทรัพย์รวม นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังพบว่ากระแสเงินสดกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน (OCF) ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งตรงกับข้อสรุปของงานวิจัยในอดีตของ Salehi et al. (2020) ที่พบว่ากระแสเงินสดไม่ใช่ปัจจัยหลักในการพิจารณากำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สอบบัญชีจะพบว่า จำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้สอบบัญชีได้พบจากตรวจสอบงบการเงินงวดปัจจุบันและได้สื่อสารกับผู้มีส่วนที่กำกับดูแลแล้ว ซึ่งหากกิจการลูกค้ามีเรื่องสำคัญในการตรวจสอบหลายเรื่อง ผู้สอบบัญชีก็ต้องตอบสนองความเสี่ยงในเรื่องสำคัญนั้นหลายเรื่องเช่นกัน จึงทำให้ต้องใช้ระยะเวลาตรวจสอบมากขึ้นและส่งผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้มีความสัมพันธ์เชิงบวกที่มีนัยสำคัญกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Elmarzouky et al. (2022) นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างค่าธรรมเนียมที่ไม่ใช่การสอบบัญชี (Nonauditfee) กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งแสดงว่าผู้สอบบัญชีไม่ได้ลดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพื่อดึงดูดให้ลูกค้ามาใช้บริการอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชี เช่น การควบรวมกิจการ ออกหุ้นใหม่ การปรับโครงสร้างองค์กร ซึ่งให้บริการโดยบริษัทที่ปรึกษาคนละบริษัทกับทีมงานตรวจสอบบัญชี แต่อยู่ภายใต้แบรนด์เดียวกัน ทั้งนี้ เมื่อมีรายการดังกล่าวเกิดขึ้น ผู้สอบบัญชีต้องกำหนดขอบเขตงานตรวจสอบบัญชีเพิ่มขึ้นและส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

เนื่องจากงานวิจัยนี้ ทำการศึกษาข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565 ย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2565 หากในอนาคตมีงานศึกษาความสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับปัจจัยต่าง ๆ ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทั้งหมด หรือศึกษากลุ่มตลาดหลักทรัพย์ขนาดกลางและขนาดเล็ก (MAI) รวมถึงศึกษาในช่วงเวลาอื่น ๆ เพิ่มเติมก็เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่าง ชัดเจนและน่าเชื่อถือ รวมถึงอาจอธิบายความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากสมมติฐานในอดีตได้ ซึ่งทำให้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงาน ก.ล.ต. และสภาวิชาชีพบัญชี มีข้อมูลสำหรับการพัฒนาคุณภาพงานสอบบัญชีที่เหมาะสมได้ นอกจากนี้ ปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและไม่ได้นำมารวมในการพิจารณาในการศึกษานี้ ก็อาจเป็นประโยชน์ต่อผู้สอบบัญชีในการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่เหมาะสม เช่น ประเด็นการดำเนินงานต่อเนื่อง หากบริษัทมีประเด็นข้อสงสัยที่มีนัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัท ผู้สอบบัญชีก็จะทำการประเมินความเสี่ยงในการตรวจสอบให้สูงขึ้น ส่งผลเชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แต่อย่างไรก็ตามบริษัทในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 100 บริษัทแรกไม่มีบริษัทใดเข้าเกณฑ์ดังกล่าว จึงไม่มีกลุ่มตัวอย่างเพื่อพิสูจน์ประเด็นดังกล่าว งานวิจัยนี้ศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการวัดผลทางการเงินและด้านการสอบบัญชีที่วัดได้เป็นเชิงปริมาณ แต่ยังไม่ได้พิจารณาไปถึงปัจจัยเชิงคุณภาพอื่น ๆ ระบบการบริหารคุณภาพสำนักงานสอบบัญชี ชื่อเสียงและความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าและผู้สอบบัญชีที่อาจมีผลสำคัญต่อกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี หากงานวิจัยในอนาคตได้นำปัจจัยดังกล่าวมาร่วมพิจารณาเพิ่มเติมก็จะทำให้การศึกษากำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

■ References

- Abbott, L.J., Parker, S., Peters, G.F. & Raghunandan, K. (2003). The Association between Audit Committee Characteristics and Audit Fees. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 22(2),17-32.
- Abdel-Khalik, A. R. (1990). The jointness of audit fees and demand for MAS: A self-selection analysis. *Contemporary accounting research*, 6(2), 295-322.
- Alexeyeva, I., & Svanström, T. (2015). The impact of the global financial crisis on audit and non-audit fees: Evidence from Sweden. *Managerial auditing journal*, 30(4/5), 302-323.
- Barefield, R. M., Gaver, J. J., & O'Keefe, T. B. (1993). Additional Evidence on the Economics of Attest: Extending Results from the Audit Market to the Market for Compilations and Reviews. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 12(1).
- Barua, A., Hossain, M. S., & Rama, D. V. (2019). Financial versus operating liability leverage and audit fees. *International Journal of Auditing*, 23(2), 231-244.
- Bédard, J., Gonthier-Besacier, N., & Schatt, A. (2019). Consequences of expanded audit reports: Evidence from the justifications of assessments in France. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 38(3), 23-45.
- Bell, T. B., R. Dooger & I. Solomon, (2008). Audit Labor Usage and Fees under Business Risk Auditing. *Journal of Accounting Research*, 46(4): 726-760.
- Chan, P., Ezzamel, M., & Gwilliam, D. (1993). Determinants of audit fees for quoted UK companies. *Journal of Business Finance & Accounting*, 20(6), 765-786.
- Chen, Q., Jiang X. and Zhang Y., (2019). The effects of audit quality disclosure on audit effort and investment efficiency, *The Accounting Review*, 94(4), 184-214.
- Chen, J. Z., Nelson, K. K., Wang, Y., & Yu, L. (2020). Key audit matters and the pricing of audit services: Evidence from Hong Kong. Available at SSRN 3638540.

- Choi, J.-H., J.-B. Kim, X Liu & D.A. Simunic. (2008). Audit Pricing, Legal Liability Regimes and Big 4 Premiums: Theory and Cross-country Evidence, *Contemporary Accounting Research*, 25(10), 55-99
- Chuan, C. L., & Penyelidikan, J. (2006). Sample size estimation using Krejcie and Morgan and Cohen statistical power analysis: A comparison. *Jurnal Penyelidikan IPBL*, 7(1), 78-86.
- Elmarzouky, M., Hussainey, K., & Abdelfattah, T. (2022). The key audit matters and the audit cost: does governance matter?. *International Journal of Accounting & Information Management*, 31(1), 195-217.
- Ezzamel, M., Gwilliam, D. R., & Holland, K. M. (2002). The relationship between categories of non-audit services and audit fees: Evidence from UK companies. *International Journal of Auditing*, 6(1), 13-35.
- Fan, J.P.H. & Wong, T.J. (2005), “Do external auditors perform a corporate governance role in emerging markets? Evidence from East Asia”. *Journal of Accounting Research*, 43(1), 35-71.
- Firth, M. (1997). The provision of non-audit services and the pricing of audit fees. *Journal of Business Finance & Accounting*, 24(3), 511-525.
- Francis, J. R. (1984). The effect of audit firm size on audit prices: A study of the Australian market. *Journal of accounting and economics*, 6(2), 133-151.
- Francis. J.R., Reichelt, K., & Wang, D. (2005). The pricing of national and city-specific reputations for industry expertise in the US audit market. *The Accounting Review*, 80(1), 113-136.
- Gerrard, I., Houghton, K., & Woodliff, D. (1994). Audit fees: The effects of auditee, auditor and industry differences. *Managerial Auditing Journal*, 9(7), 3-11.
- Gul, F. A., Hsu, A. W., & Liu, S. H.-T. (2018). Parent-Subsidiary Investment Layers and Audit Fees. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 33(4), 555–579.
doi.org/10.1177/0148558X17696763
- Gutierrez, E., M. Minutti-Meza, K.W. Tatum, & M. Vulcheva. (2018). Consequences of adopting an expanded auditor’s report in the United Kingdom. *Review of Accounting Studies* 23(4): 1543-1587
- Hay, D. (2013). Further evidence from meta-analysis of audit fee research. *International Journal of Auditing*, 17(2), 162-176.

- Hay, D., Knechel, R., & Li, V. (2006a). Non-audit services and auditor independence: New Zealand evidence. *Journal of business finance & accounting*, 33(5-6), 715-734.
- Hay, D., W.R. Knechel & H. Ling. (2008). Evidence on the Impact of Internal Control and Corporate Governance on Audit fees. *International Journal of Auditing*, 12(1), 9-24.
- Hay, D.C., Knechel, W. R., & Wong, N. (2006b). Audit fees: A meta-analysis of the effect of supply and demand attributes. *Contemporary Accounting Research*, 23(1), 141-191.
- Leventis, S. & Dimitropoulos, P.E. (2010). Audit pricing, quality of earning and broad independence: the case of the Athens stock exchange. *Advance in accounting*, 26(2), 325-332
- Michael W. Maher, Peter Tiessen, Robert Colson & Amy J. Broman (1992). Competition and Audit Fees. *The Accounting Review*, 67(1), 199-211
- Moutinho, V., Cerqueira, A., & Brandao, E. (2012). Audit fees and firm performance. *Available at SSRN 2180020*.
- O'Keefe, T. B., Simunic, D. A., & Stein, M. T. (1994). The production of audit services: Evidence from a major public accounting firm. *Journal of accounting research*, 32(2), 241-261.
- Palmrose, Z. V. (1986). The effect of nonaudit services on the pricing of audit services: Further evidence. *Journal of accounting research*, 24(2), 405-411
- Peel, M. J., & Roberts, R. (2003). Audit fee determinants and auditor premiums: Evidence from the micro-firm sub-market. *Accounting and Business Research*, 33(3), 207-233.
- Salehi, M., BehrouziYekta, M., & Rezaei Ranjbar, H. (2020). The impact of changes in cash flow statement items on audit fees: evidence from Iran. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 18(2), 225-249.
- Simunic, D. A. (1980). The pricing of audit services: Theory and evidence. *Journal of accounting research*, 18(1), 161-190
- Simunic, D.A., & Stein, M.T., (1996). The Impact of litigation risk on audit pricing: A review of the economics and the evidence. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 15(1996), 119-134
- Stanley, J. D., (2011). Is the Audit Fee Disclosure a Leading Indicator of the Clients' business risk? *Auditing: A journal of Practice & Theory*, 30(3):157-179.

- Suttipun, M. (2021). Impact of key audit matters (KAMs) reporting on audit quality: evidence from Thailand. *Journal of Applied Accounting Research*, 22(5), 869-882.
- Suwaidan, M., Rami Abed, S. and Melham, S. (2015). Audit fee and agency cost: an empirical examination of companies listed on the Amman stock exchange. *Jordan Journal of Business Adimistration*, 11(1), 215-226.
- Thailand Federation of Accounting Profession, TFAC (2017). *Audit Quality Focus: Audit Fee, Ethic of auditors*. Retrieved from <https://www.tfac.or.th/upload/9414/IVYVS8rxRb.pdf>
- Thailand Federation of Accounting Profession, TFAC (2021). *Code of ethics for professional accountants (including independence standards)*. Retrieved from https://www.ifac.org/_flysystem/azure-private/publications/files/2020-IESBA-Handbook_Thai_Secure_0.pdf
- Thailand Federation of Accounting Profession, TFAC (2022a). TFAC News. *Guideline for audit fee determinant*. Retrieved from <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/163367>
- Thailand Federation of Accounting Profession, TFAC (2022b). TFAC News. *Determining and communicating key audit matters*. Retrieved from <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/68447>
- Thinggaard, F. & Kiertzner, L. (2008), Determinants of audit fees: evidence from a small capital market with a joint audit requirement. *International Journal of Auditing*, 12(2), 141-158.
- Vu, D. H. T. (2012). Determinants of audit fees for Swedish listed non-financial firms in NASDAQ OMX Stockholm. *The Department of Business Administration*. Lund University. Retrieved from. <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=2856912&fileId=2856934>
- Whisenant, S., Sankaraguruswamy, S., & Raghunandan, K. (2003). Evidence on the joint determination of audit and non-audit fees. *Journal of accounting research*, 41(4), 721-744.
- Yudianti, N. (2008). The effective of investment opportunity set and earnings management to the relationship between free cash flow and shareholder value. *Journal of Business Research*, 15(1), 193-288.

Will IPO in ASEAN Lead Better Performance?

Teerachai Arunruangsirilert, PhD, CPA, FCMA, FAC

Assistant Professor of Accounting

Thammasat Business School, Thammasat University

Will IPO in ASEAN Lead Better Performance?

Teerachai Arunruangsirilert, PhD, CPA, FCMA, FAC

Assistant Professor of Accounting

Thammasat Business School, Thammasat University

Received: February 16, 2024

Revised: April 9, 2024

Accepted: April 17, 2024

ABSTRACT

This research aims to prove whether or not Initial Public Offering (IPO) within ASEAN capital market brings about better accounting performance. The study focuses on accounting performance by using multiple regression analysis to analyze data from 2,677 listed companies in six ASEAN countries which are Thailand, Indonesia, Malaysia, Philippines, Singapore, and Vietnam for 26 years from 1994 to 2019 which have totally 31,790 firm-year observations. Results empirically shows that IPO has a negative relationship with accounting performance because the owners of IPO firm need to sacrifice cost for agency control in order to maintain their maximum benefit. This study can bridge and add more literature of the IPO study. The research explores all significant countries in ASEAN in the effect of Initial Public Offering (IPO) on accounting performance covering all available data up to the year before COVID-19 pandemic. This study explores more opportunity in future research to deeply discover and study in each interesting issue of the empirical evidence. This study provides empirical evidence for consideration to whom aims to pursue IPO. The management and investors can observe the results of this study to support their decision making. In addition, regulators can improve policies to prevent earnings manipulation and fraudulence.

Key word: Initial Public Offering, IPO, Performance, Listed company

■ Introduction

Being a listed company, there are various reasons enhancing business competitiveness. Following Barden, Copeland, Hermanson, and Wat (1984), a company can have a long-term funding source. It can raise funds from the public to be used as working capital or business expansion easily and quickly. This funding creates a competitive advantage to provide in a suitable financial structure for business operations. It also can have an opportunity in various ways to raise funds through the issuance of other types of securities after listing such as debentures and convertible debentures. Besides, being a listed company, it has to be reviewed and monitored by related oversight bodies including the Securities and Exchange Commission (SEC) and the Stock Exchange so that it appears to have a good image and seems to be considered as a good performance company. A listed company which demonstrates its sustainability through transparency of information disclosure can gain various benefits for its business such as reliability, bargaining power, and awareness. Dissemination of news and events by various media are all things that strengthen the company signaling its performance to public. Moreover, a listed company can have more business linkages and alliances from various domestic and international business groups. This connection enhances its business expansion and growth. In addition, it also increases business synergy from higher potential business partners in core value chain such as marketing, manufacturing, technology, finance, and human resources; as a result, the company can have a higher competitive advantage.

On the other hand, there are some pitfalls for being a listed company. Barden et al. (1984) reports that a company has to drastically invest in effective control system serving transparency policy of a capital market such as implementation of a premium accounting software, holding formal board and shareholders' meetings, and huge administrative works serving any regulators. A listed company may be pressured to sustain its growth by shareholders. If it cannot serve this expectation, the stock price may significantly decrease so that its management may have inappropriate behavior such as financial report manipulation. In addition, there are some researches showing that listed companies after initial public offering (IPO) trend to have lower performance than before IPO (Ibbotson, 1975; Goergen et al., 2007; Alanazi et al., 2011; Pagano, Panetta and Zingales, 1998).

From the above mentioned, there are both positive and negative factors and results for IPO so that it remains a question that whether a company will have better performance for being a listed company, especially for the accounting performance? Thus, this research aims to study effect of IPO on the accounting performance of listed companies in Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) focusing on Thailand, Vietnam, Singapore, Malaysia, Indonesia, and the Philippines for the data available until 2019 or the event of Covid-19 which is between 1994 and 2019.

■ Literature Review and Hypothesis Development

There are studies in various capital markets showing that, after IPO, revenue, capital expenditures, and operating expenses will increase, while profitability will decrease. Ibbotson (1975) reveals an inverse relation between initial returns and the long-term performance of firms after IPO in the United States (US) between 1960 and 1969 as well as Jain and Kini (1994) study company performance after IPO in the United States between 1976 and 1988 totally 982 companies by observing return on assets (ROA), operating cash flows to total assets, gross income, asset turnover, and capital expenditures. The study observes the performance one year and five years before and after IPO, respectively. Results show that total income and capital expenditure increase, but ROA and operating cash flow to total assets significantly decrease.

In Europe, Pagano, Panetta, and Zingales (1998) observe 2,181 Italian firms before and after IPO and show that, after IPO, the firms have permanently decreasing profitability. Goergen et al. (2007) analyze 240 IPO firms in the United Kingdom and show a negative effect of agency cost on long-term performance after IPO. Pastusiak, Bolek, Malaczewski, & Kacprzyk (2016) study profitability two years before IPO of 527 firms in Poland between the year 1991 and 2012 by emphasizing on ROA, ROE, operating profit margin, and NPM. They show that the most profitable year is one year before IPO and also find that profitability decreases after IPO.

Auret and Britten (2008) observe performance one year and four years before and after IPO of 391 companies in the Republic of South Africa. Between the year 1990 and 2003. The study focuses on ROA, long-term investment, borrowing, stocks issuing, growth of revenue, interest and taxes, and dividend policy. The study explores that firm performance will worsen after IPO, while revenue does not significantly decrease because the owners enter IPO when the business performance reaches a peak level so that the performance decreases after IPO. Another reason is that having high cost of a representative after IPO certainly affects lower profitability. Besides, Alanazi et al. (2011) confirm the results of previous studies through a study of the financial performance for IPO firms in Saudi Arabia between 2003 and 2009 and find that although profitability decreases after IPO, Saudi IPO firms sustainable growth in sales and capital expenditures.

Earnings management is also another matter affecting accounting performance of IPO firms. Schipper (1989) informs that earnings management will occur when management intervene any financial reports having to be publicly presented to serve management self-interest. Besides, earnings management appears when management uses discretionary creation of a financial report and a business structure to distort its information to meet self-benefit (Healy & Wahlen, 1999) in four earnings targets; avoiding negative performance, avoiding decreasing trend of performance, avoiding discrepancy between forecasting figures and actual results, and avoiding disappointment of investors or stakeholders. There are evidences showing higher earnings management and lower earnings quality of IPO firms. Shette, Kuntluru & Korivi (2016) study the impact of earnings management on the year of IPO to the long-term performance of 150 companies 1 year and 6 years before and after IPO in India between the year 2001 and 2006 by focusing on return on equity (ROE), ROA, net profit margin (NPM), and earnings quality. Results show negative ROE and decreasing of profitability (ROA and NPM) and earnings quality after IPO. The study also demonstrates a negative relation between earnings management and long-term ROE. In addition, Sosnowski (2021) also explains behavior of earnings management during IPO aiming at decreasing cost of production, controlling expenditures, and enhancing operating cash flows.

From various researches in many countries, results succinctly show the same direction that prior IPO, profitability increases and then declines after IPO. The decreasing of profitability may come from higher agency cost such as higher control system and formal operation process and administration (Jensen & Meckling 1976). However, disclosure of company information in accordance with the higher standard requirements as a listed company can reduce asymmetric information which results in lower cost of capital as a result that a listed company has high opportunities in lower cost of financing through public. The public supports IPO firms because of their transparent information which reduces the risk of investors because they can better estimate business trends or forecast securities value (Diamond & Verrecchia, 1991; Leuz & Verrecchia, 2000).

This study is interested in firm performance, especially accounting performance, after IPO in ASEAN region which is an emerging market and economy and also rather influences investors all over the world. The literature above mentioned vividly shows the same results so that this study can develop hypotheses which are as follows:

- H1: IPO positively affects income (REV).
- H2: IPO positively affects fixed asset turnover (FAT).
- H3: IPO positively affects gross profit (GP).
- H4: IPO positively affects gross profit margin (GPM).
- H5: IPO positively affects selling administrative expenses (SGA).
- H6: IPO positively affects selling administrative expenses to revenue (SGAM).
- H7: IPO negatively affects financial costs (INT).
- H8: IPO negatively affects average interest rate (RATE).
- H9: IPO negatively affects net profit (NP).
- H10: IPO negatively affects net profit margin (NPM).

The hypotheses can be summarized in table I and represented as research framework in figure 1.

Table I Summary of research hypotheses

Hypotheses	Independent Variable: IPO		
	Dependent Variables	Expectation	References
H1	REV	+	Jain and Kini (1994) Alanazi et al. (2011)
H2	FAT	+	
H3	GP	+	
H4	GPM	+	
H5	SGA	+	Jensen and Meckling (1976) Goergen et al. (2007)
H6	SGAM	+	
H7	INT	-	Diamond and Verrecchia (1991) Leuz and Verrecchia (2000)
H8	RATE	-	
H9	NP	-	Ibbotson (1975) Jain and Kini (1994) Pagano et al. (1998) Goergen et al. (2007) Auret and Britten (2008) Alanazi et al. (2011) Shette et al. (2016) Pastusiak et al. (2016)
H10	NPM	-	

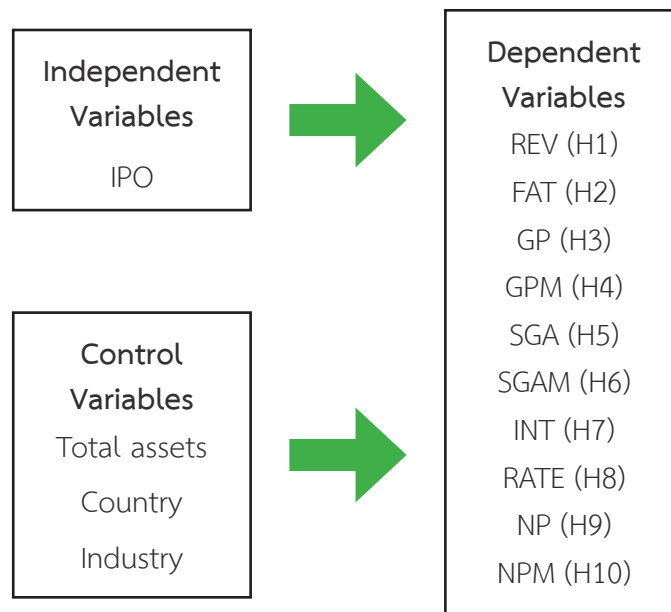

Figure 1 Research framework

■ Research Methodology

This research observes data from listed firms in six ASEAN countries such as Thailand, the Philippines, Malaysia, Vietnam, Singapore, and Indonesia. The study collects accounting performance information before and after IPO for 26 years between the year 1994 and 2019. The study starts observation the data since the year 1994 because this year is the most historical exchange rate data and the data for the study ends in 2019 because the latest years, year 2020 and 2021, are very significantly affected by COVID-19 pandemic. In addition, the observed companies are selected following criteria: having only the performance in the currency of each country and excluding common stocks traded in foreign market (to reduce the duplication of data set), excluding common of NVDR, Foreign Board, Index, NASDAQ, Fund, having data of pre- and post-IPO information. Thus, the totally listed companies for this study are 2,677 companies which can be classified by each country as table II.

Table II The number of selected companies for the study in each country

Country	Number of companies
Vietnam	936
Malaysia	483
Singapore	476
Indonesia	359
Thailand	337
The Philippines	86
Total	2,677

This study collects data from Refinitiv Datastream of Thomson Reuters database between the year 1994 and 2019, using figures from financial statements including income (REV), gross profit (GP), selling and administrative expenses (SGA), finance costs (INT), and net profit (NP) as well as ratios such as fixed assets turnover ratio (FAT), gross profit margin (GPM), selling and administrative expenses to income (SGAM), average interest rate (RATE), and net profit margin (NPM). The study also examines the year of firms' listing on stock exchange markets and IPOs through the related websites and databases. Thus, the study can collect total data set between 22,431 and 30,128 data as shown in table III. The study observes IPO events by using a dummy variable: equal to 0 if data comes from the year before IPO, equal to 1 if data comes from the year since IPO. There are three control variables for this study including total assets (TA); countries such as Thailand (cTHA), the Philippines (cPHI), Malaysia (cMAL), Vietnam (cVIE), Singapore (cSIN), and Indonesia (cIND); industries which are grouped into manufacturing (sManu), services (sServ), finance (sFin), and others (sOth). Although IPO requirements in each country are different and the analysis in each country may provide insight, this study applies pool analysis all the countries together in order to observe an empirically whole picture so that this study can explore comparative results comprehensively. However, the study still prudently controls country-specific variables in the models which are country and industry variables.

Table III The number of data sets in the research

Collected Data	Firms	The number of data sets
REV	2,601	30,128
GP	2,207	23,494
SGA	2,257	24,864
INT	2,241	24,390
NP	2,467	23,838
FAT	2,234	23,868
GPM	2,483	27,559
SGAM	2,227	24,556
RATE	2,122	22,413
NPM	2,539	25,246

This study develops models for multiple regression analysis in order to test hypotheses as follows:

$$REV_{i,t} = \alpha + \beta_1 IPO_{i,t} + \sum \text{control variables (TA}_{i,t}, cIND_{i,t}, cMAL_{i,t}, cPHI_{i,t}, cSIN_{i,t}, cTHA_{i,t}, cVIE_{i,t}, sManu_{i,t}, sServ_{i,t}, sFin_{i,t}, sOth_{i,t}) \dots \dots \dots (1)$$

$$FAT_{i,t} = \alpha + \beta_2 IPO_{i,t} + \sum \text{control variables (TA}_{i,t}, cIND_{i,t}, cMAL_{i,t}, cPHI_{i,t}, cSIN_{i,t}, cTHA_{i,t}, cVIE_{i,t}, sManu_{i,t}, sServ_{i,t}, sFin_{i,t}, sOth_{i,t}) \dots \dots \dots (2)$$

$$GP_{i,t} = \alpha + \beta_3 IPO_{i,t} + \sum \text{control variables (TA}_{i,t}, cIND_{i,t}, cMAL_{i,t}, cPHI_{i,t}, cSIN_{i,t}, cTHA_{i,t}, cVIE_{i,t}, sManu_{i,t}, sServ_{i,t}, sFin_{i,t}, sOth_{i,t}) \dots \dots \dots (3)$$

$$GPM_{i,t} = \alpha + \beta_4 IPO_{i,t} + \sum \text{control variables (TA}_{i,t}, cIND_{i,t}, cMAL_{i,t}, cPHI_{i,t}, cSIN_{i,t}, cTHA_{i,t}, cVIE_{i,t}, sManu_{i,t}, sServ_{i,t}, sFin_{i,t}, sOth_{i,t}) \dots \dots \dots (4)$$

$$SGA_{i,t} = \alpha + \beta_5 IPO_{i,t} + \sum \text{control variables (TA}_{i,t}, cIND_{i,t}, cMAL_{i,t}, cPHI_{i,t}, cSIN_{i,t}, cTHA_{i,t}, cVIE_{i,t}, sManu_{i,t}, sServ_{i,t}, sFin_{i,t}, sOth_{i,t}) \dots \dots \dots (5)$$

$$SGAM_{i,t} = \alpha + \beta_6 IPO_{i,t} + \sum \text{control variables (TA}_{i,t}, cIND_{i,t}, cMAL_{i,t}, cPHI_{i,t}, cSIN_{i,t}, cTHA_{i,t}, cVIE_{i,t}, sManu_{i,t}, sServ_{i,t}, sFin_{i,t}, sOth_{i,t}) \dots \dots \dots (6)$$

$$INT_{i,t} = \alpha + \beta_7 IPO_{i,t} + \sum \text{control variables (TA}_{i,t}, cIND_{i,t}, cMAL_{i,t}, cPHI_{i,t}, cSIN_{i,t}, cTHA_{i,t}, cVIE_{i,t}, sManu_{i,t}, sServ_{i,t}, sFin_{i,t}, sOth_{i,t}) \dots \dots \dots (7)$$

$$RATE_{i,t} = \alpha + \beta_8 IPO_{i,t} + \sum \text{control variables (TA}_{i,t}, cIND_{i,t}, cMAL_{i,t}, cPHI_{i,t}, cSIN_{i,t}, cTHA_{i,t}, cVIE_{i,t}, sManu_{i,t}, sServ_{i,t}, sFin_{i,t}, sOth_{i,t}) \dots \dots \dots (8)$$

$$NP_{i,t} = \alpha + \beta_9 IPO_{i,t} + \sum \text{control variables (TA}_{i,t}, cIND_{i,t}, cMAL_{i,t}, cPHI_{i,t}, cSIN_{i,t}, cTHA_{i,t}, cVIE_{i,t}, sManu_{i,t}, sServ_{i,t}, sFin_{i,t}, sOth_{i,t}) \dots \dots \dots (9)$$

$$NPM_{i,t} = \alpha + \beta_{10} IPO_{i,t} + \sum \text{control variables (TA}_{i,t}, cIND_{i,t}, cMAL_{i,t}, cPHI_{i,t}, cSIN_{i,t}, cTHA_{i,t}, cVIE_{i,t}, sManu_{i,t}, sServ_{i,t}, sFin_{i,t}, sOth_{i,t}) \dots \dots \dots (10)$$

■ Results and Discussion

Results of descriptive statistics demonstrate characteristics of the data in table IV. The table shows the basic statistics for the primary data from the sample. It shows that the data of 2,677 companies over 26 years does not have normal distribution; the skewness and kurtosis figures are over + 1 (Hair, Black, Babin, and Anderson, 2010) and the study also observes their histogram in figure 2. In figure 2, it clearly shows that the data has a right skewness (positive skewness).

Table IV Descriptive data analysis

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Skewness	Kurtosis
REV	30,128	1,000,451	9,782,807,235	185,426,381	599,117,322	7.93	79.77
FAT	23,868	0.01	99.96	4.76	9.51	5.09	32.50
GP	23,494	1,001,053	991,041,811	38,791,464	92,584,091	5.16	32.56
GPM	27,559	1.00	369.20	26.91	19.68	1.53	5.20
SGA	24,864	100,000	987,263,511	16,793,680	51,911,124	8.53	97.42
SGAM	24,556	1.00	993.30	20.13	43.64	12.05	198.08
INT	24,390	10,000	973,883,502	7,308,166	33,679,366	14.48	300.59
RATE	22,413	1.00	100.00	8.10	8.61	5.01	34.94
NP	23,838	100,103	977,085,777	20,594,020	63,183,062	6.85	61.45
NPM	25,246	0.10	975.33	14.97	32.07	13.00	270.65
TA	31,790	2,844	18,834,079,822,785	9,303,088,730	318,960,707,033	43.93	2,118.47

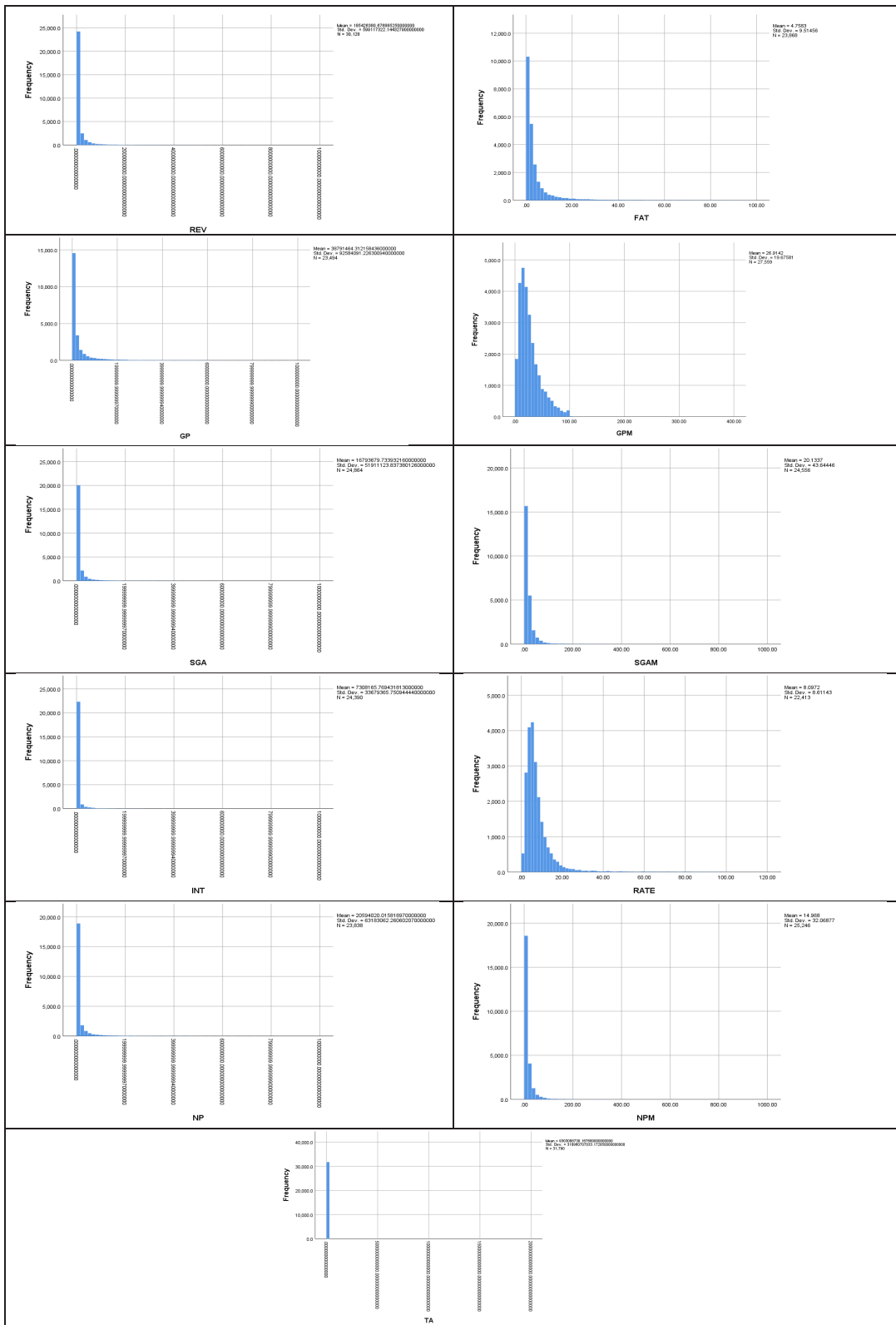

Figure 2 Histograms from raw data

The study performs following De Vaus (2002) to solve the problem of nonnormality by applying logarithm. As a result, the skewness and kurtosis figures after transformation are below + 1 demonstrated in table V and figure 3. In addition, the study shows descriptive data analysis of IPO, country, industry in table VI.

Table V Descriptive data analysis from transformed data

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Skewness	Kurtosis
Log(REV)	30,128	6.00	9.99	7.61	0.71	0.34	0.04
Log(FAT)	23,868	(2.00)	2.00	0.28	0.57	0.01	0.53
Log(GP)	23,494	6.00	9.00	7.07	0.62	0.60	(0.10)
Log(GPM)	27,559	-	2.57	1.31	0.34	(0.53)	0.40
Log(SGA)	24,864	5.00	8.99	6.62	0.70	0.25	(0.04)
Log(SGAM)	24,556	-	3.00	1.07	0.41	0.44	0.89
Log(INT)	24,390	4.00	8.99	5.89	0.89	0.29	(0.17)
Log(RATE)	22,413	-	2.00	0.79	0.30	0.40	0.96
Log(NP)	23,838	5.00	8.99	6.56	0.78	0.37	(0.21)
Log(NPM)	25,246	(1.00)	2.99	0.85	0.55	(0.32)	0.53
Log(TA)	31,790	3.45	13.27	7.78	0.81	0.64	2.11

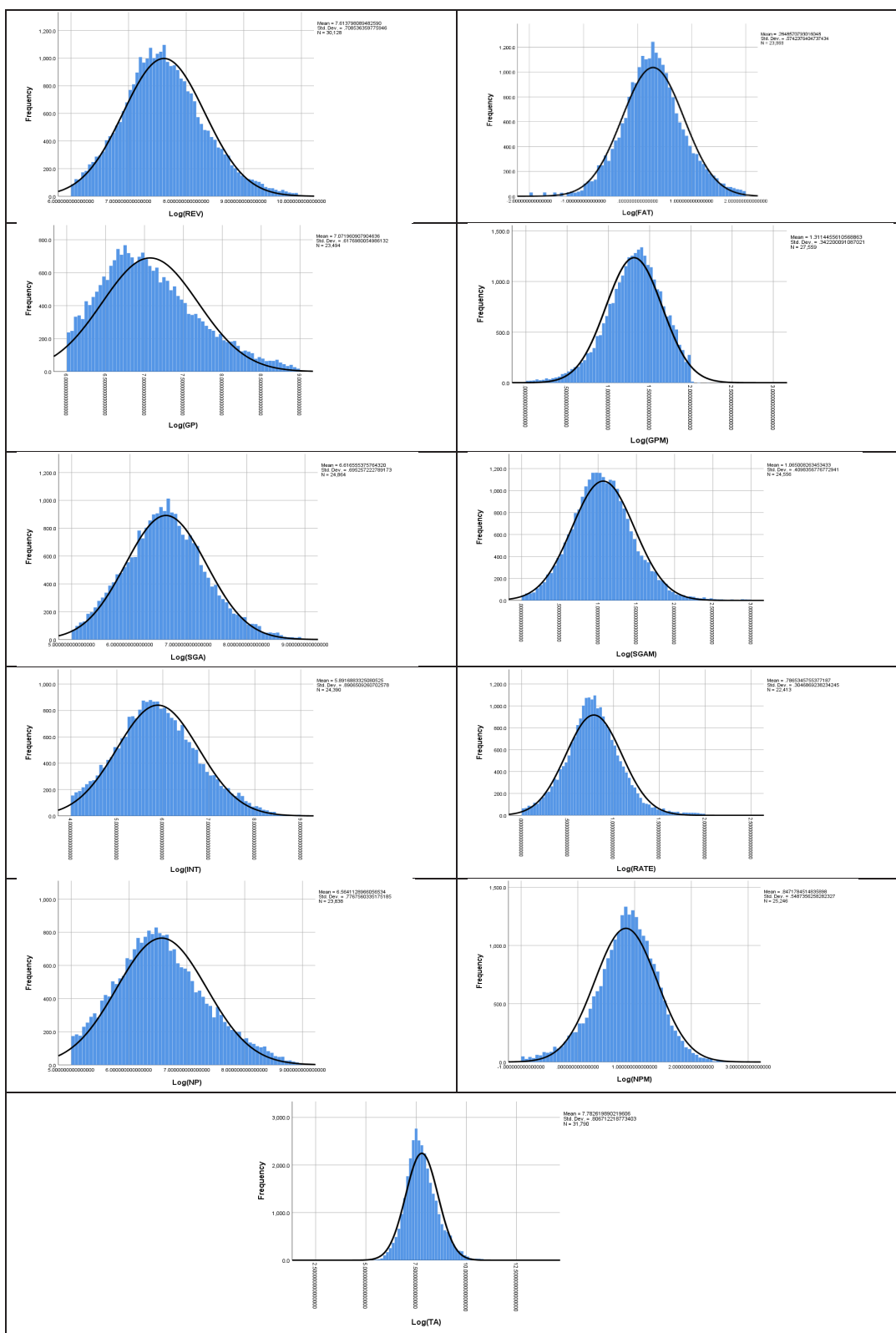

Figure 3 Histograms of the transformed data

Table VI Descriptive data analysis of IPO, country, and industry

Variable	Firms	Samples	%
Before IPO	2,677	7,456	23%
After IPO	2,677	24,334	77%
Total	2,677	31,790	100%
c.IND	359	4,450	14%
c.MAL	483	6,654	21%
c.PHI	86	1,204	4%
c.SIN	476	6,431	20%
c.THA	337	4,110	13%
c.VIE	936	8,941	28%
Total	2,677	31,790	100%
s.Fin	382	4,466	14%
s.Manu	1,302	15,993	50%
s.Oth	609	6,708	21%
s.Serv	384	4,623	15%
Total	2,677	31,790	100%

This study has no multicollinearity problem because there is no any correlation among independent variables over .8 (Hair et al., 2010) and it also examines tolerance and VIF which show over .1 and below 10 (Hair et al., 2010), see in table VII.

Table VII Correlation analysis and mulicollinearity statistics

	IPO	TA	c.IND	c.MAL	c.PHI	c.SIN	c.THA	c.VIE	s.Fin	s.Manu	s.Oth	s.Serv
IPO	1											
TA	.164**	1										
c.IND	-.014*	.165**	1									
c.MAL	.101**	-0.006	-.208**	1								
c.PHI	0.009	.063**	-.080**	-.102**	1							
c.SIN	.043**	.168**	-.203**	-.259**	-.100**	1						
c.THA	-.043**	-0.004	-.155**	-.198**	-.076**	-.194**	1					
c.VIE	-.091**	-.295**	-.252**	-.322**	-.124**	-.315**	-.241**	1				
s.Fin	-0.006	.200**	.169**	-.097**	.114**	-.085**	0.002	-.017**	1			
s.Manu	.018**	-.094**	-.050**	-0.003	-.055**	-.034**	-.021**	.110**	-.407**	1		
s.Oth	-.019**	.038**	-.048**	-.025**	-0.010	.061**	.026**	-0.011	-.209**	-.520**	1	
s.Serv	0.003	-.107**	-.041**	.129**	-.023**	.061**	-0.003	-.127**	-.167**	-.415**	-.213**	1
Tolerance	0.98	0.84	0.71	0.68	0.89	0.65	0.76	NA	0.84	NA	0.89	0.87
VIF	1.02	1.19	1.41	1.47	1.13	1.54	1.31	NA	1.19	NA	1.13	1.14

*, ** = significant at 0.05 and 0.01, respectively

Table VIII Multiple regression analysis

	DEPENDENT VARIABLES									
	REV	FAT	GP	GPM	SGA	SGAM	INT	RATE	NP	NPM
IPO	-0.032** [-6.258]	-0.086** [-10.188]	-0.066** [-13.248]	-0.063** [-13.792]	0.069** [11.594]	0.129** [23.461]	-0.008 [-1.037]	0.014** [3.031]	-0.132** [-20.283]	-0.156** [-21.061]
CONTROL VARIABLES										
TA	0.834** [269.248]	-0.112** [-22.444]	0.784** [230.577]	0.018** [6.602]	0.699** [184.51]	-0.15** [-44.767]	0.985** [198.8]	-0.087** [-32.257]	0.863** [206.154]	0.082** [18.336]
cIND	-0.082** [-10.041]	-0.179** [-12.135]	0.032** [3.891]	0.028** [3.602]	-0.103** [-10.828]	0.039** [4.443]	0.197** [15.296]	0.232** [31.187]	-0.109** [-9.829]	-0.105** [-8.296]
cMAL	-0.102** [-13.932]	-0.106** [-7.922]	-0.04** [-5.734]	0.056** [8.17]	-0.134** [-14.873]	-0.03** [-3.576]	-0.146** [-12.611]	0.023** [3.469]	0.011 [1.165]	0.099** [8.709]
cPHI	-0.091** [-7.011]	-0.168** [-7.514]	0.035** [2.666]	0.079** [6.505]	-0.176** [-10.201]	-0.059** [-3.692]	0.026 [1.25]	0.086** [6.773]	-0.009 [-0.54]	0.056** [2.942]
cSIN	-0.028** [-3.742]	0.143** [10.647]	0.003 [0.472]	0.033** [4.804]	0.029** [3.322]	0.067** [8.24]	-0.146** [-12.756]	-0.019** [-2.941]	0.038** [3.85]	0.037** [3.183]
cVIE	-0.02** [-2.837]	0.028* [2.246]	-0.105** [-15.251]	-0.111** [-16.993]	-0.317** [-40]	-0.275 [-37.528]	0.168** [15.25]	0.13** [20.516]	-0.112** [-12.225]	-0.12** [-11.26]
sFin	0.481** [58.021]	-0.025 [-1.623]	0.213** [29.212]	-0.171** [-21.271]	0.351 [34.091]	-0.101** [-9.764]	0.125** [9.813]	0.011 [1.871]	0.137** [12.513]	-0.321** [-28.416]
sManu	0.537** [79.677]	-0.04** [-2.917]	0.204** [26.718]	-0.304** [-44.128]	0.253** [29.534]	-0.275 [-33.773]	0.154** [13.7]	0.017* [2.551]	0.118** [13.631]	-0.451** [-45.803]
sOth	0.435** [57.929]	-0.212** [-14.328]	0.172** [21.006]	-0.222** [-29.502]	0.205** [21.501]	-0.243** [-26.917]	0.116** [9.436]	-0.01 [-1.388]	0.157** [16.333]	-0.272** [-24.512]
sServ	0.49** [58.196]	-0.028 [-1.748]	0.276** [30.707]	-0.182** [-22.151]	0.377 [35.802]	-0.09** [-9.1]	0.139** [10.024]	0.016 [1.945]	0.142** [12.827]	-0.373** [-29.518]
Adj R ²	0.737	0.086	0.738	0.129	0.672	0.203	0.663	0.130	0.694	0.145
R ²	0.737	0.086	0.738	0.129	0.672	0.203	0.663	0.130	0.694	0.145
SEE	0.363	0.549	0.316	0.319	0.398	0.366	0.517	0.284	0.430	0.507
F	8,442	226	6,624	409	5,097	625	4,803	336	5,400	428
Sig. of F	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

*, ** = significant at 0.05 and 0.01, respectively

Table VIII represents results from multiple regression analysis for 10 models in order to prove all 10 hypotheses. All models show valid results observed through very significant of F. All models which include REV, FAT, GP, GPM, SGA, SGAM, INT, RATE, NP, and NPM can explain the data for 73.7%, 8.6%, 73.8%, 12.9%, 67.2%, 20.3%, 66.3%, 13.0%, 69.4%, and 14.5%, respectively.

Results in table VIII show that IPO negatively affects REV, FAT, GP, GPM, NP, and NPM as -0.032, -0.086, -0.066, -0.063, -0.132, and -0.156, respectively at 0.01 significant level. These results reject hypothesis H1, H2, H3, H4, H7, and H8 (see in table IX). The study shows that firms trend to have lower income, fixed assets turnover, gross profit, and gross profit margin after IPO, while to be listed firms cannot decrease their financial cost and interest rate following Jain & Kini (1994), Alanazi et al. (2011), Diamond & Verrecchia (1991), and Leuz & Verrecchia (2000). The negative income, fixed asset turnover, and gross profit of IPO firms may come from the situation mentioned by Ong et al. (2021) that the regulation in the emerging market changes allow IPO firm to have voluntary disclosure instead of compulsory disclosure in forecasted earnings information. As a result, IPO firms may not try to do discretionary earnings management to create good figure of revenue recognition and gross profit for creating forecasted earnings information. In addition, the negative results show evidence following Ahmad-Zaluki et al. (2011) that income-increasing earnings management occurs mainly for IPOs during the economic crisis. Further, the results demonstrate evidence follow some prior studies showing that listed companies after initial public offering (IPO) trend to have lower performance than before IPO (Ibbotson, 1975; Goergen et al., 2007; Alanazi et al., 2011; Pagano, Panetta and Zingales, 1998). Barden et al. (1984) also reports that a company has to drastically invest in effective control system serving transparency policy of a capital market such as implementation of a premium accounting software, holding formal board and shareholders' meetings, and huge administrative works serving any regulators. A listed company may be pressured to sustain its growth by shareholders. If it cannot serve this expectation, the stock price may significantly decrease so that its management may have inappropriate behavior such as financial report manipulation.

The rejections of the hypothesis H1, H2, H3, H4, H7, and H8 also reveal that the previous studies may not observe the same comprehensive data as this study. The study proves in a long run period 26-year data set since the available data provided. Therefore, the discovered phenomenon results can actually and robustly confirm the negative IPO benefits in accounting performance within ASEAN region.

However, this study reveals the same results of Jensen and Meckling (1976) and Goergen et al. (2007) that IPO positively affects SGA and SGAM as 0.069 and 0.129, respectively at 0.01 significant level so that they confirm hypotheses H5 and H6. The results show that IPO brings about higher selling and administrative expenses to serve the higher agency cost to meet good corporate governance and robust regulation.

For net profit and net profit margin, the study shows results in line with Ibbotson (1975), Jain and Kini (1994), Pagano et al. (1998), Goergen et al. (2007), Aret and Britten (2008), Alanazi et al. (2011), Shette et al. (2016), and Pastusiak et al. (2016) that IPO negatively affects NP and NPM as -0.132 and -0.156, respectively. This study confirms hypotheses H9 and H10. The result proves that IPO leads to lower net profit. This study also demonstrates logically results that the lower income, gross margin, and higher operating expenses IPO firms have; the great lower net income for IPO firms.

For the results of control variables including total assets, country, and industry; total assets (TA) significantly affect accounting performance both positive and negative ways. Total assets positively affect REV, GP, GPM, SGA, INT, NP, and NPM as 0.834, 0.784, 0.018, 0.699, 0.985, 0.863, and 0.082, respectively at 0.01 significant level; but total assets negatively affect FAT, SGAM, and RATE as -0.112, -0.15, and -0.087, respectively at 0.01 significant level. The results show that the larger the company is; the higher income, gross profit, operation expenses, financial cost, and net income the company has. For the country perspective, other countries apart from Thailand such as Indonesia, Malaysia, the Philippines, Singapore, and Vietnam negatively affect income (REV) as -0.082, -0.102, -0.091, -0.028, and -0.02, respectively at 0.01 significant level. For other accounting performances, results of the study show that the countries have both positive and negative effect on them.

Results also indicate that the manufacturing industry positively affects income, gross profit, selling and administrative expenses, financial cost, interest rate, and net profit as 0.537, 0.204, 0.253, 0.154, 0.017, and 0.118, respectively; while it negatively affects fixed assets turnover, gross profit margin, and net profit margin as -0.04, -0.304, and -0.451, respectively at 0.01 significant level. For the service industry, financial industry, and other industry; they have the same effects on accounting performances. They positively affect income, gross profit margin, selling and administrative expenses, financial cost, and net profit; while they negatively affect fixed assets turnover, gross profit margin, proportion between operating expenses and income, net profit margin.

■ Conclusion

This study demonstrates empirical evidence about the effect of IPO on accounting performance in ASEAN countries. The study summaries effect direction on each accounting indicator in table IX.

Table IX Summary effect direction of the study and hypotheses results

	DEPENDENT VARIABLES AND HYPOTHESES									
	H1+	H2+	H3+	H4+	H5+	H6+	H7-	H8-	H9-	H10-
	REV	FAT	GP	GPM	SGA	SGAM	INT	RATE	NP	NPM
IPO	-	-	-	-	+	+	NA	+	-	-
TA	+	-	+	+	+	-	+	-	+	+
cIND	-	-	+	+	-	+	+	+	-	-
cMAL	-	-	-	+	-	-	-	+	NA	+
cPHI	-	-	+	+	-	-	NA	+	NA	+
cSIN	-	+	NA	+	+	+	-	-	+	+
cVIE	-	+	-	-	-	NA	+	+	-	-
sFin	+	NA	+	-	NA	-	+	NA	+	-
sManu	+	-	+	-	+	NA	+	+	+	-
sOth	+	-	+	-	+	-	+	NA	+	-
sServ	+	NA	+	-	NA	-	+	NA	+	-
Results*	Rej	Rej	Rej	Rej	Acc	Acc	Rej	Rej	Acc	Acc

*Rej = Reject

The conclusion shows that firms which enter into capital market (IPO) in ASEAN region trend to have lower performance because they decrease revenues, fixed assets turnover, and gross profit margin; while increase operating expenses in order to serve various requirements such as rule and regulations as well as any other expectation from stakeholders (Jensen & Meckling, 1976 and Goergen et al., 2007). In line with Jensen & Meckling (1976), business owners who aim to IPO will incur significant cost for controlling management operation (agency cost) to protect themselves and other stakeholders in the best interest. As a result, net profit and the net profit margin decrease. In the light of the statement of financial position, total assets positively affect the operating results of the business because when the assets increase, the entity is likely to have more opportunity to have higher income, gross profit margin, net profit, and net profit margin despite operating expenses and financial cost will rise even higher. That business trends to have more business partners because IPO is one of the opportunity doors for business expansion such as merger and acquisition.

When comparing the performance of companies listed on the Stock Exchange of Thailand with other countries in Southeast Asia (ASEAN) including Indonesia, Malaysia, the Philippines, Singapore and Vietnam; evidence show that Thai listed companies are able to generate higher revenues, while gross margins and the net profit margin are lower because listed companies in Thailand have higher operating expenses in serve more regulations than other countries. Lastly, companies outside the financial industry such as manufacturing industry and service industry have higher income and gross profit; while companies in the financial industry have lower financial costs. However, companies outside the financial industry have significantly higher net profits.

This study can bridge and add more literature of the IPO study. It provides empirical evidence for consideration to whom aims to pursue IPO. The management can observe the results of this study to support their decision making about trend of the performance in future. This study also provides investors insight into performance consequences of IPO so that they can adopt the result of the study as one of the factors for their decision to reduce investment risk in future and can use the results as a guidance to analyze firm performance. In addition, regulators, especially for whom oversees a capital market, can recognize for an improvement in quality of detection and related rules to be more efficiency to prevent earnings manipulation and fraudulence which significantly affect potential of competitiveness in the market.

This study has some limitations that some samples which have negative profit are not included in the study. Moreover, the study can observe IPO from Refinitiv Datastream (Thomson Reuters) which may have some errors. This study provides only high view of the empirical evidence of IPO effect. Thus, it explores more opportunity in future research to deeply discover and study in each interesting issue of the empirical evidence such as why IPO companies in Thailand have higher income than others, why listed companies in the Philippines have higher gross profit margin than others, why listed companies in Indonesia have higher financial cost than others, why listed companies in Malaysia have higher net profit margin than others, and why listed companies in Singapore have higher operating expenses and net profit than others, while lower interest rate than others.

■ References

- Ahmad-Zaluki, N. A., Campbell, K., & Goodacre, A. (2011). Earnings management in Malaysian IPOs: The East Asian crisis, ownership control, and post-IPO performance. *International Journal of Accounting*, 46(2), 111-137. doi: 10.1016/j.intacc.2011.04.001
- Alanazi, A.S., Liu, B., and Forster, J. (2011). The financial performance of Saudi Arabian IPOs. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 4(2), 146-157.
- Auret, C., & Britten, J. (2008). Post-issue operating performance of firms listing on the JSE. *Investment Analysts Journal* 68(1), 21-30.
- Barden, R.S., Copeland, J.E. Jr, Hermanson, R.H. and Wat, L. (1984). Going public--what it involves: A framework for providing advice to management. *Journal of Accountancy* (pre-1986), 157(000003), 63.
- Diamond, D.W., & Verrecchia, R.E. (1991). Disclosure, Liquidity, and the Cost of Capital. *Journal of Finance, American Finance Association*, 46(4), 1325-1359.
- Goergen, M., Khurshed, A., and Mudambi, R. (2007). The long-run performance of UK IPOs: can it be predicted?. *Managerial Finance*, 33(6), 401-419.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. and Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*. 7th Edition, Pearson, New York.
- Healy, P. M., & Wahlen, J. M. (1999). A Review of the Earnings Management Literature and Its Implications for Standard Setting. *Accounting Horizons*, 13(4), 365-383. doi: 10.2308/acch.1999.13.4.365
- Ibbotson, R.G. (1975). Price performance of common stock new issues. *Journal of Financial Economics*, 2(3), 235-72.
- Jain, B.A., & Kini, O. (1994). The Post-Issue Operating Performance of Ipo Firms. *Journal of Finance*, 49(5), 1699-1726.
- Jensen, M.C., & Meckling, W.H. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behaviour, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.
- Leuz, C., & Verrecchia, R.E. (2000). The economic consequences of increased disclosure. *Journal of Accounting Research*, Wiley Blackwell, 38, 91-124.
- Ong, C. Z., Mohd-Rashid, R., Mehmood, W., & Tajuddin, A. H. (2021). Does disclosure of earnings forecasts regulation affect the valuation of IPOs? Evidence from an emerging country. *Asian Review of Accounting*, 29(4), 558-578. doi: 10.1108/ARA-09-2020-0142

- Pagano, M., Panetta, F., and Zingales, L. (1998). Why Do Companies Go Public? An Empirical Analysis. *The Journal of Finance*, 53(1), 27-64.
- Pastusiak, R., Bolek, M., Malaczewski, M., & Kacprzyk, M. (2016). Company Profitability Before and After IPO. Is it a Windows Dressing or Equity Dilution Effect?. *Prague Economic Papers, University of Economics, Prague*, 25(1), 27-64
- Schipper, K. (1989). COMMENTARY on Earnings Management. *Accounting Horizons*, 3(4), 91-102.
- Shette, R., Kuntluru, S., & Korivi, S.R. (2016). Opportunistic earnings management during initial public offerings: evidence from India. *Review of Accounting and Finance, Emerald Group Publishing*, 15(3), 352-371.
- Sosnowski, T. (2021). The credibility of earnings announced by new stock companies: accrual and real earnings management. *Equilibrium* (1689-765X), 16(3), 661-677. doi: 10.24136/eq.2021.024.
- De Vaus, D. A (2002). *Surveys in Social Research* Allen & Unwin. Crows Nest, NSW

Evovement of Action Value Accounting (AVA)

Yanyong Thammatucharee, Ph.D.

Chief Financial Officer

Speed Inter Transport Co., Ltd.

E-mail: yanyong.thammatucharee@gmail.com; yanyong.th@speedth.com

Evolverment of Action Value Accounting (AVA)

Yanyong Thammatucharee, Ph.D.

Chief Financial Officer

Speed Inter Transport Co., Ltd.

E-mail: yanyong.thammatucharee@gmail.com; yanyong.th@speedth.com

Received: February 16, 2024

Revised: April 9, 2024

Accepted: April 17, 2024

ABSTRACT

The current double-entry accounting concept (CDAC) has been used for over 500 years. Apparently, the technology disruption, and business transformation have challenged its relevance and usefulness. There are certain limitations and flaws in CDAC that hinder the progress of dynamic business model development. With the upcoming emergence of artificial intelligence (AI) and machine learning, many of the current jobs may be replaced causing humans to find proper solution to balance both machines and human to stay together without high conflicts. The value of an action performed by humans can become more meaningful and eventually can be traded. The volatility and rapidly changing business environment have pointed to the need for new effective and meaningful performance measurement for better decision making and business forecast. This paper proposed a new concept of value creation through driving the selected actions as generated by a tool called “action grid”, and the action value accounting (AVA) as a supporting if not a replacement tool for the CDAC. There are still several existing limitations that require further empirical study, but it opens opportunity for future research.

Key word: modified PDCA, ControllerFOCUS, action grid, action value, action-value-accounting

■ Introduction

The pandemic of COVID-19 started in December 2019 had caused dramatic change in working environment especially by moving to work-from-home (WFH) format as a measure to prevent the infection. This has raised concern over efficiency and effectiveness of the WFH employees for long-term cost reduction (Shields & Young, 1992). Some companies in Thailand applied an application with camera to monitor the attendance of the employees working at home. Other companies used a more flexible method such as reporting the time attendance with supporting details, organizing regular meeting so that everyone can join virtually, and so on. The performance measurement during the pandemic time was challenging because employee's time attendance became irrelevant. Businesses needed to find a new way of team supervision and management including current accounting's relevance and internal control effectiveness (Barlev & Haddad, 2016; Carruthers & Espeland, 1991; Chiarini, 2012). The result-oriented approach has grown significantly until some companies made an announcement that they would allow their employees to work from home as needed. Another rising trend is the combination of working together with resting or so called "workcation." In this case employees or self-employed people can choose the place for working which allows them to enjoy the time as being in vacation period.

We can see that the result and action are closely related. At work, there are many actions involved in executing the plan and strategies so that a company can achieve its targets. For example, we can identify the major business cycles as revenue and expense cycles. The revenue cycle covers actions such as organizing marketing and promotion activities, explaining the products or services to customers, setting up sales prices, closing sales transactions, delivering products or services, and collecting the money. The expense cycle covers actions such as sourcing for vendor, negotiating on price and quality, issuing purchase orders to suppliers, receiving products or services ordered, recording the liability, and making payment to suppliers.

Unfortunately, today there is no in-depth study on human action value (Flamholtz, Bullen & Hua, 2002; Haynes, 2007). An action is highly associated with the achievement of a task. We can say that an action taken can create certain intrinsic value. Currently, we do not have a reliable tool for use in measuring the value of an action (Fernaesus, Tholander & Jonsson, 2008). We can only broadly compare based on personal judgement between two different actions and draw a conclusion that which one may provide higher value than the other. Therefore, once we can define the value of each action performed, it can be used for economic or management purposes. Moreover, if we would like to replace this concept with the current accounting method, the theory itself needs to be developed further so that a more systematic approach can be established (Thammatucharee, 2009, 2010 & 2021).

■ Action and Value

To determine the value for an action, we need to consider 3 main factors impacting the value amount (please see figure 1 – The 3 Elements of Action Value).

- 1) The nature of selected action – this refers to what kind of action will be selected to enhance the performance.
- 2) The degree of action taking – this means how much weight or effort will be put on the selected action so that it will be most powerful.
- 3) The timing of action taking – this represents the right time and speed of the particular action which can influence the value being generated.

The above 3 aspects should be considered when we consider taking an action because the accumulated value of that action can be different.

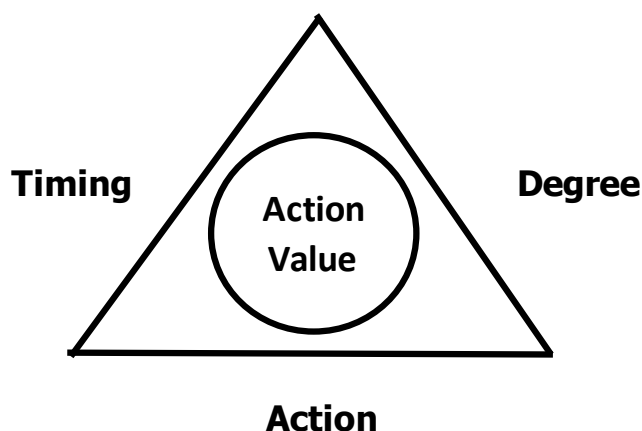

Figure 1 The 3 Elements of Action Value

Regarding the unit of measurement, the value of action can be defined in either financial or non-financial amount. The challenge will be the calculation method which will be designed considering consequential impacts of the 3 elements. Due to the estimated impact of future consequences, the value should be stated at present. This will require the discounting of future value as part of the formula. It is possible to consider technology such as blockchain and AI in developing the algorithm for action value determination. If the calculated action value term is used as “Avalrem”, the basic formula can be developed by the following equation (please see Figure 2 – Basic Formula of Action Value Calculation).

Basic “Action Value” Formula

- According to the above formula, the action value (avalrem) is derived from three variables:
 - the future value of consequences and the continued impacts generated by the action under consideration (c),
 - the discount rate in relation to the future consequences to be applied to convert the future consequence value to present value of the action (a), and
 - the impact rate of the future consequences (i).
- the action value is calculated by dividing (c) by the difference of the rates between the discount rate (a) and the growth rate (i).

$$\text{Avalrem} = \sum_{i=1}^n \Delta X_i$$

$$\text{Avalrem} = \frac{c}{(a - i)}$$

Figure 2 Basic Formula of Action Value Calculation

A simplified example of the formula application from figure 2 – Basic Formula of Action Value Calculation can be shown in figure-3 example of Avalrem formula application below:

There are 5 different actions to be considered based on the result of action value calculation whereas:

“c” represents the future value of a selected action. The higher of the value means the higher impacts and consequences to be derived.

“a” represents the time impact which can mean the speed, the amount of time consumption, or the specified time. It is measured in a percentage with the lower the better format.

“i” represents the degree of action to be taken. This can also mean the amount of effort put into each action. It is expressed in the percentage format with the higher the better result.

Assuming the selected 5 actions to be performed can give the result as shown in figure 3 below, the best action that results in highest action value is Action-3, and the lowest action value is Action-1. Therefore, Action-3 should be the one to be selected for execution.

Variable	Description	Number Range	Meaning	Action-1	Action-2	Action-3	Action-4	Action-5
C	Future Value of Action	1-89	Higher is better	50	65	70	75	80
a	Time Impact	23.6%-100.0%	Lower is better	70.0%	85.0%	40.0%	55.0%	30.0%
i	Degree of Action	0.7%-23.5%	Higher is Better	12.0%	19.0%	18.0%	9.0%	0.9%
Avalrem =	$\frac{C}{(a-i)}$			86	98	318	163	275

Figure 3 Example of Avalrem Formula Application

■ Action-Driven Concept of Action Value Accounting (AVA)

In the developing process of action accounting, an action grid was established to form the core concept of action driven mechanism. This tool was originally designed from 2 key concepts which are the ControllerFOCUS (please see figure 4 -ControllerFOCUS Model) and modified PDCA. When these 2 concepts are put together, the action grid is created with the capability to help generate powerful action items for further implementation. The following is a brief explanation of the 2 concepts under the action grid.

1). ControllerFOCUS model – this concept is based on the perspective of a controller who focuses on strategically supporting the whole business operations and ultimately achieving the long-term targets. There are 5 areas of consideration consisting of:

- Future Focus: referring to the future aspects of business operation.
- Operation Focus: referring to the operational excellence of the business.
- Control Focus: referring to the control system efficiency and effectiveness of the business.
- Utilization Focus: referring to the utilization of corporate resources.
- System Focus: referring to system enhancement and development.

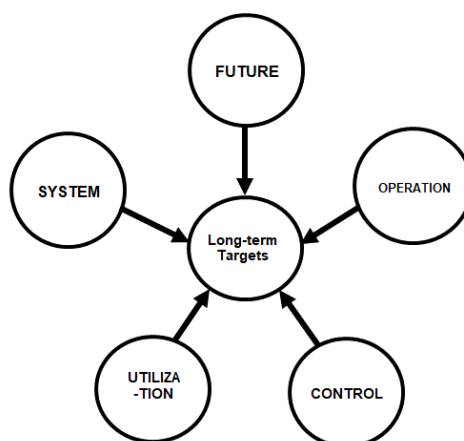

Figure 4 ControllerFOCUS Model

2). Modified PDCA – this refers to the modification of the basic concept of PDCA which stands for Plan-Do-Check-Action cycle. However, under the modified PDCA, the steps of work are modified into:

- Plan: refers to the planning process of the business or units of operations.
- Execution: refers to the capability and effectiveness in carrying out the planned actions.
- Analysis: refers to the process of understanding and explaining discrepancy and achievement.
- Communication: refers to the necessity of effective communication requiring knowledge and skills to achieve the targets.
- Exdysivity: refers to importance of natural change and transformation for the purpose of continued growth and sustainability.

The modified PDCA process can be completed by showing an improvement of an activity in the format of before-after-chart (please see figure 5 – before-after-chart). This is the presentation of the state before improvement or problem-solving actions. After the successful implementation, the result will be reported in the form of non-financial and financial benefits.

Company Name & Logo	TOPIC OR THEME OF IMPROVEMENT IDEA		Picture of Owner or Team
<div>Before</div> <div>Presentation of condition before improvement in the form of picture, description, VDO and so on</div>		<div>After</div> <div>Presentation of improvement made and results in comparison to the status under Before.</div>	
Solutions			
Non-financial Benefits		Financial Benefits	

Figure 5 Before-after-chart

■ **An Introduction to the Action Grid Mechanism**

The action grid is a table which is formed by the combination of both ControllerFOCUS and modified PDCA concepts (please see figure 6 – Action Grid). As a result, the grid has the combination of each element from the 2 concepts leading to total 25 action items which are:

- 1) Future VS Plan

2) Future VS Execution

3) Future VS Analysis

4) Future VS Communication

5) Future VS Exdysivity

6) Operation VS Plan

7) Operation VS Execution

8) Operation VS Analysis

9) Operation VS Communication

10) Operation VS Exdysivity

11) Control VS Plan

12) Control VS Execution

13) Control VS Analysis
- 14) Control VS Communication

15) Control VS Exdysivity

16) Utilization VS Plan

17) Utilization VS Execution

18) Utilization VS Analysis

19) Utilization VS Communication

20) Utilization VS Exdysivity

21) System VS Plan

22) System VS Execution

23) System VS Analysis

24) System VS Communication

25) System VS Exdysivity

ACTION GRID	FUTURE	OPERATION	CONTROL	UTILIZATION	SYSTEM
PLAN					
EXECUTION					
ANALYSIS					
COMMUNICATION					
EXDYSIVITY					

Figure 6 Action Grid

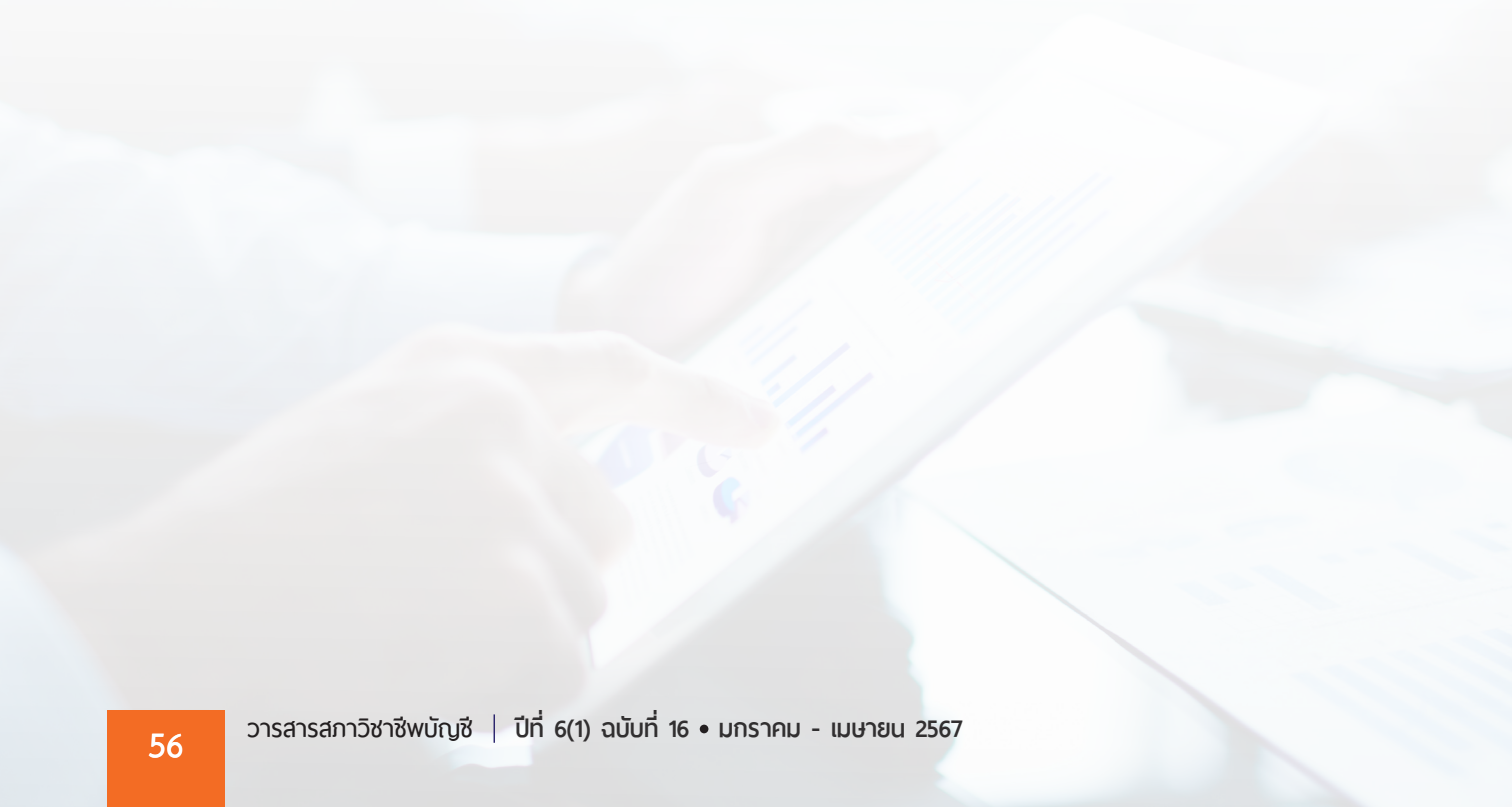
The action can be triggered by the issue or challenge being faced. By asking an actionable question, we should investigate the suitable pair under the action grid. This would give the most relevant action item through the process of manual review, brainstorming, or AI. The key action word can be shown as an example in the table (please see figure 7 – Action Word Generation).

An action word is the driving force towards the action detailed description. The goal will be effective action taking and the accumulated value it can generate. From the primary action word, sub-action words may follow the detailed developing process. It should be noted that this process can be repeated and being in progress in parallel to other actions depending on the action plan that maximizes the highest accumulated action value.

ACTION GRID	FUTURE	OPERATION	CONTROL	UTILIZATION	SYSTEM
PLAN	brainstorm	schedule	particpate	allocate	design
EXECUTION	implement	produce	check	manage	develop
ANALYSIS	study	research	investigate	prioritize	test
COMMUNICATION	announce	report	explain	testimonise	demonstrate
EXDYSIVITY	dream	transform	establish	create	revamp

Figure 7 Action Word Generation

For example, if the combination of Future VS Plan is indicated, the action word can be brainstormed. The action word will be further developed into the action sentence as demonstrated in the following figures.

■ **Action Value Accounting Cycle**

Regarding the benefits of action accounting, the process is designed for future action-centric environments. It can facilitate the new way of working which put action result as the key for business achievement. The action accounting system (please see figure 8 – Overview Action Value Accounting Cycle) consists of 6 modules which are:

- 1). Action Performed – This represents the taking of selected action after decision making and action value assessment.
- 2). Self-Declaration – This represents the informing of the action completeness through a designed platform or mechanism.
- 3). Action Value Determination – This represents the reliable system that is responsible for action value determination.
- 4). Action Result Reporting – This represents the process of reporting the action value generated by an individual for analysis step.
- 5). Analysis – This step aims to analyze the actual action value generated against the agreed criteria or conditions between concerned parties.
- 6). Compensation – This represents the compensation system to provide varied forms of compensation to the action owner after completion of the action.

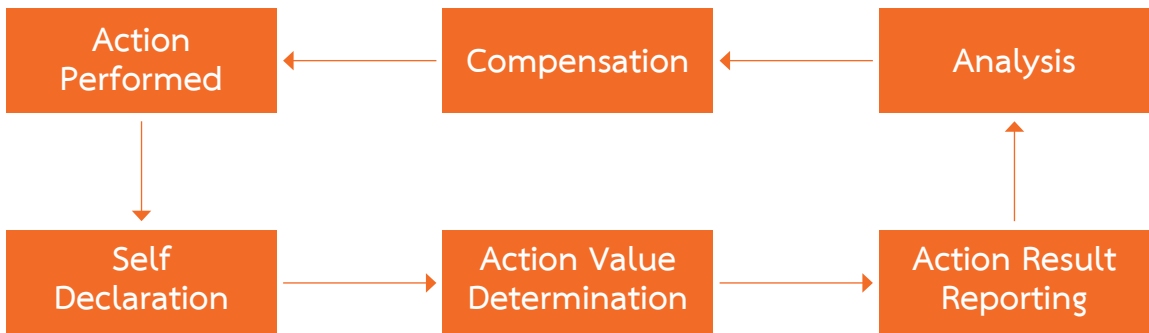

Figure 8 Overview Action Value Accounting Cycle

This cycle can be run in multi-operational units which requires the technology that supports the high volume of data and capability to confirm all actions involved in the assignments.

■ Unleashing the Power of Action Grid

The action grid has been developed to serve as a tool that can optimize the actions performed from all aspects of an assignment to be achieved. By exploiting advanced technology such as AI, blockchain, big data analytics, and quantum computing, the reliability of action grid application as a tool for performance assurance can be possible soon (Liucheng, 2019; Luo, Meng & Cai, 2018; Surana & Bhanawat, 2020). The following are examples of action grid power in generating suggested actions for action value optimization.

ACTION GRID	FUTURE	OPERATION	CONTROL	UTILIZATION	SYSTEM
PLAN	FP	OP	CP	UP	SP
EXECUTION	FE	OE	CE	UE	SE
ANALYSIS	FA	OA	CA	UA	SA
COMMUNICATION	FC	OC	CC	UC	SC
EXDYSIVITY	FX	OX	CX	UX	SX

Figure 9 The 25 Combinations of Action Grid

The action grid forms the basic combination of management and development with a total of 25 combinations as shown in figure 9 – the 25 combinations of action grid above. For example, the code ‘CA’ represents the action driven by the combination of ‘control’ aspect and ‘analysis’ aspect, which will lead to unlimited actions to be generated out of the designed process and system. Under each grid, an action is developed from ControllerFOCUS aspect and Modified PDCA aspect. The ControllerFOCUS provides objective of an action viewpoint whereas the modified PDCA provides effective management process.

■ Objectives under ControllerFOCUS

Areas behind the ControllerFOCUS covers the following subjects that can be used as a guideline in developing the highest impact value of an action. For example:

- FUTURE – This represents vision, innovation, research & development, design, forecast, and feasibility study.
- OPERATION – This represents strategy, operational performance, effectiveness, productivity, profitability, and training.
- CONTROL – This represents internal control, risk management, fairness, transparency, governance, and ethics.
- UTILIZATION – This represents efficiency, budgeting, balance sheet, human resource, information, knowledge, environment, and society.
- SYSTEM – functional system, ERP system, procedure, policy, regulation, culture, value, leadership, and an individual.

The above subjects are used as a basis to match with relevant modified PDCA aspects of Plan, Execution, Analysis, Communication, and Exdysivity (which represents a change and transformation process in a natural way).

ACTION GRID	FUTURE	OPERATION	CONTROL	UTILIZATION	SYSTEM
PLAN	Q	W	E	R	T
EXECUTION	A	S	D	F	G
ANALYSIS	C	X	V	B	N
COMMUNICATION	Y	U	I	O	P
EXDYSIVITY	H	J	K	L	M

Figure 10 The abbreviation of 25 codes of action combination

By simplifying the total 25 action codes, we can develop a set of actions represented by a letter for convenience in system design and development (please see figure 10 – the abbreviation of 25 codes of action combination). By prioritizing the actions, the letters can create a more efficient communication method under the selected software and suitable channels.

To ascertain that a project, an assignment, or a task is executed at the highest performance, the action value optimization is suggested. It is important that the action grid tool as shown in the figure above has been applied to identify that all action combinations have been properly explored with prioritization consideration.

For example, in case the first series of actions are identified under the acronym of “SAM.” The action grid identifies the generating of necessary actions from the following perspectives:

- S - This represents actions based on operation execution views. It can involve the necessary actions to ensure the operation will be executed with high quality.
- A - This involves actions relating to future execution concern. It can be planning or risk management types of actions.
- M - This refers to the process of system change or transformation. It is the total revamp or re-engineering actions to be determined.

Once the standard form of action set is established, we may apply this concept to explore and ensure the holistic management performance has been considered for highest value achievement.

ACTION GRID	FUTURE	OPERATION	CONTROL	UTILIZATION	SYSTEM
PLAN					
EXECUTION					
ANALYSIS					
COMMUNICATION					
EXDYISIVITY					

Figure 11 The visualization of selected action code

The selected action code can be demonstrated in the form of visualized format (please see figure 11 – the visualization of selected action code) which helps ensure the effective communication to the concerned actors for the action code.

ACTION GRID	FUTURE	OPERATION	CONTROL	UTILIZATION	SYSTEM
PLAN	Appoint a consulting firm to assist on the integration process.				Select the software as a new ERP system.
EXECUTION				Reduce aging inventory through warehouse sale.	Design and mapping the process under the new system.
ANALYSIS	Sell out losing business in shoe and sportwear.	Report on sales and profit result by brand.		Interview and list out employees to be terminated.	Review and customize the system during implementation.
COMMUNICATION	Perform a townhall meeting with key management.	Visit company's branches and sales channels.		Communicate with employees on early retirement plan.	Provide training and testing of the system before going live.
EXDYISIVITY				Move to new office with cheaper costs.	

Figure 12 The progress of action accomplishment

By showing the brief action description, the team members can understand the rhythm of the progress being performed and in turn urging the next responsible actor to take required action under responsibility (please see figure 12 – the progress of action accomplishment).

ACTION GRID	FUTURE	OPERATION	CONTROL	UTILIZATION	SYSTEM
PLAN	Appoint a consulting firm to assist on the integration process.	Organize a workshop for new business planning.	Set up monthly performance review meeting.	Introduce plan for new product launching.	Select the software as a new ERP system.
EXECUTION	Approve the annual budget before the start of new fiscal year.	Generate concept and develop new product.	Generate report package for the management.	Reduce aging inventory through warehouse sale.	Design and mapping the process under the new system.
ANALYSIS	Sell out losing business in shoe and sportwear.	Report on sales and profit result by brand.	Perform physical inventory count on a regular basis.	Interview and list out employees to be terminated.	Review and customize the system during implementation.
COMMUNICATION	Perform a townhall meeting with key management.	Visit company's branches and sales channels.	Explain the audit plan from HQ.	Communicate with employees on early retirement plan.	Provide training and testing of the system before going live.
EXDYISIVITY	Restructure the organization to serve future growth plan.	Change the raw material sourcing process.	Change the product design process from HQ.	Move to new office with cheaper costs.	Launch a new performance indicator concept.

Figure 13 The fulfillment of action plan

After all actions have been completed, the whole action grid will display the status of completed and in-progress actions (please see figure 13 – the fulfillment of action plan). This completes the whole execution process as to be assured under action grid powerful management tool.

The performed action should be recorded in a reliable and systematic way according to the action value accounting system. To facilitate the process, a chart of action should be developed and used as a vehicle to store the action value for a successful action performed after the value determination therefrom. Please see figure 14 below for an example of the action chart development.

Chart of Action

	Action Code	Action Description
Brainstorm	1101	Call a meeting
	1102	Propose ideas
	1103	Questioning
	1104	Suggest a solution
	1105	Argue for better solution
	1106	Seek more alternatives
	1107	Gather data
	1108	Analyse the situation
	1109	Select the best choice
	1110	Report on the result

Figure 14 Action Chart Development

The action grid is based on 2 important management and performance improvement concepts i.e., ControllerFOCUS and MPDCA. Under the development of action value accounting system to serve the running of action grid mechanism, the action plan can be implemented in a more effective and efficient manner as shown in figure 15 – the flow of action grid mechanism above.

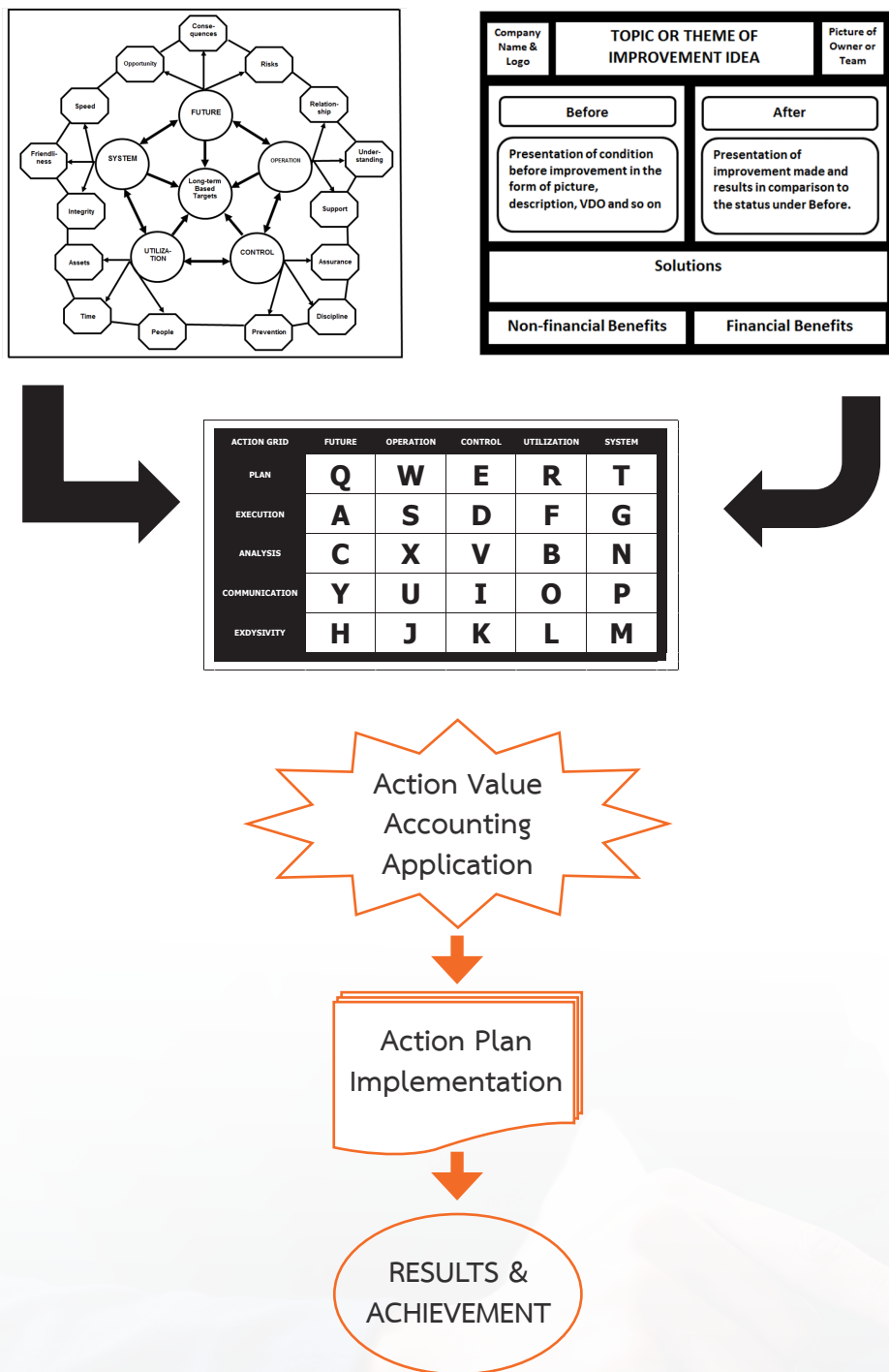

Figure 15 The flow of action grid mechanism

The action grid mechanism is considered an action generator tool which is used to support the execution of a task or project. It should be running until the target is achieved. After the completion process, the action accounting application as discussed in figure 8 – Overview Action Value Accounting Cycle will serve as a tool to ensure that the action plan has been implemented properly before reporting the result for the top management or action owners as a final step. This also leads to the holistic action value accounting concept as shown in figure 16 – The Holistic Action Value Accounting Concept.

The holistic Action Value Accounting concept starts from 7 key components as follows:

- 1) The Holistic Action Value – This provides the overview picture of factors involved in the action value process which includes action grid, the target of action under SNIPE concept, and the dynamic road towards the action value generation. Moreover, supporting systems consist of action accounting system, AI generated action codes, dynamic monitoring system, and blockchain digital system.
- 2) This part shows the development of action grid from the concept of controller FOCUS and its application in real life. It represents the forward-looking in operation that focuses on efficiency and effectiveness.
- 3) The modified PDCA is a crucial part that forms the action grid together with control FOCUS concept. These 2 parts join as a powerful mechanism in action driving efforts towards the target achievement.
- 4) This part shows how action grid can be generated continuously covering the 25 components which are based on combination of different aspects of modified PDCA and controller FOCUS.
- 5) This part demonstrates the importance of an action which needs to go through a systematic calculation considering both quantitative and qualitative factors together with reliable system to be established over time.
- 6) This represents the action accounting cycle which links to the application of technology to help support the tracking, calculation, analysis, compensation, and reporting, which is the crucial part of the whole system.
- 7) Finally, it is expected that the highest accumulation of action value can become a new wealth indicator of an individual, an organization, a society or even a national level. It needs to be formed based on the Kirdomic principle that helps change and develop a highly effective people and system eventually.

THE HOLISTIC ACTION VALUE ACCOUNTING CONCEPT

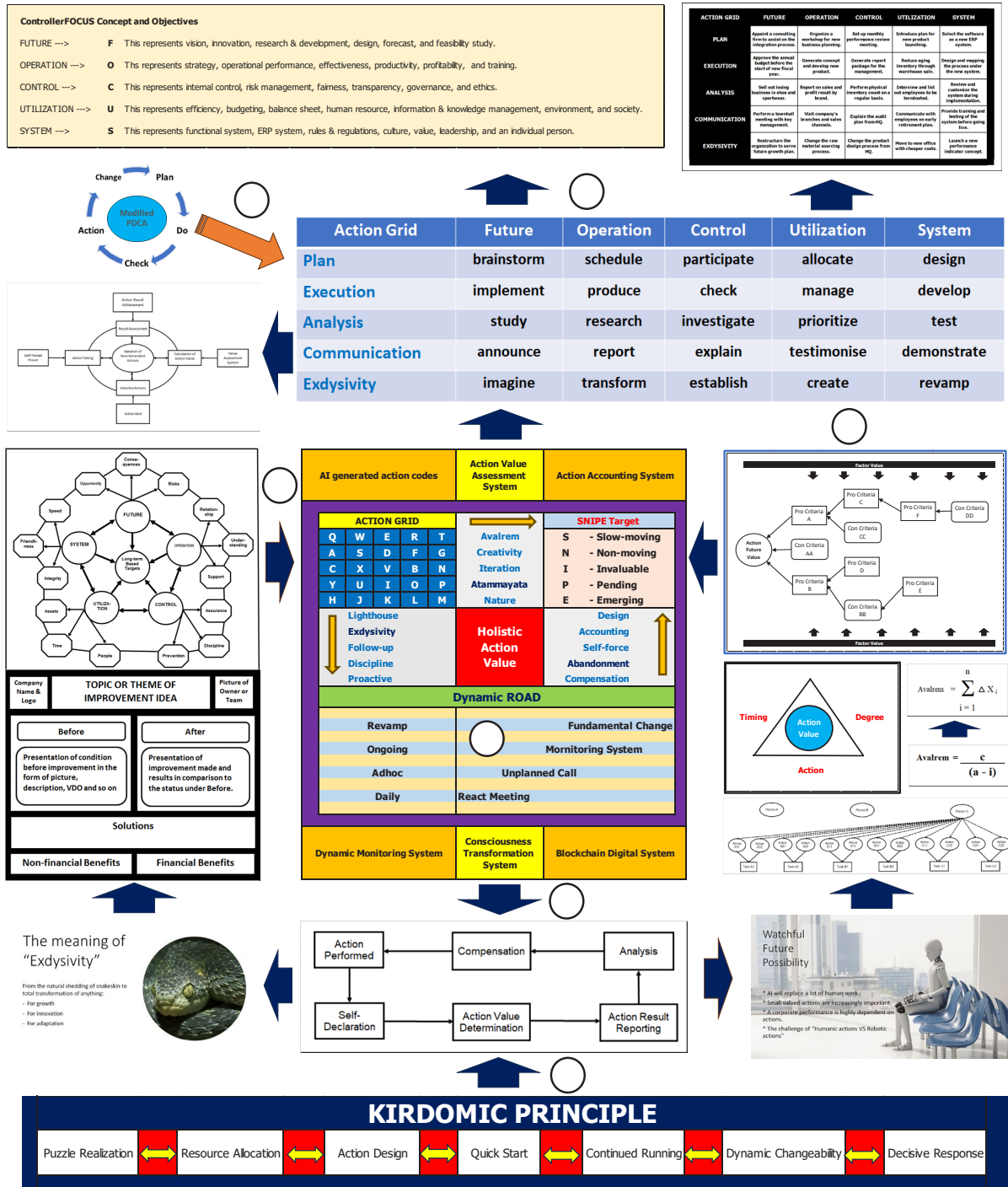

Figure 16 The Holistic Action Value Accounting Concept

■ Conclusions

This paper has proposed an alternative accounting system that focuses on the actions of people in an organization. Humans and robots can either work together or replace each other in the future. Humans' actions will increasingly be important with the value of an action assigned systematically. An inherent value of an action is to be determined based on the reliable tools and systems to be developed from an accepted formula either from objective or subjective approach. The implications of action value concept based on action grid development include potential changes to current management concepts and practices, especially from functional base to action base, increased efficient use of scarce resources, and enhanced recognition of human value as an important asset of an organization. If the action value accounting could be developed at the same time today's double-entry accounting system was introduced, it could probably be a competitive option for businesspeople to adopt that could lead our world to a dramatically different environment. As a result, the value of action can be a preferred choice than the value of money. Action value exchange and action value trade have the capacity to be a new economic paradigm shift. Action value accounting can lead to higher productivity, efficiency, and effectiveness and is more suitable with the current digital era where block-chain technology plays an important role in trust-based and non-intermediary economy. It could form the basis for development of the universal basic action value system which facilitates the need for new economic paradigm when AI plays highly challenging roles in the future.

This study, being of an exploratory and interpretive nature, raises a few opportunities for future research, both in terms of theory development and concept validation. The proposed new action value accounting system (please see figure 16 – the holistic action value accounting concept) may satisfy unrecognized needs today. Further research should be directed at refining the valuation of actions in both objective and subjective ways and further elaborate the novel findings.

References

- Barlev, B., & Haddad, J. R. (2004). TRACKS: Dual accounting and the Enron control crisis. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 19(3), 343-359.
- Carruthers, B. G., & Espeland, W. N. (1991). Accounting for rationality: Double-entry bookkeeping and the rhetoric of economic rationality. *American journal of sociology*, 97(1), 31-69.
- Chiarini, A. (2012). Lean production: Mistakes and limitations of accounting systems inside the SME sector. *Journal of Manufacturing Technology Management*, 23(5), 681-700.
- Fernaesus, Y., Tholander, J., & Jonsson, M. (2008). Beyond representations: Towards an action-centric perspective on tangible interaction. *International Journal of Arts and Technology*, 1(3-4), 249-267.
- Flamholtz, E. G., Bullen, M. L., & Hua, W. (2002). Human resource accounting: A historical perspective and future implications. *Management decision*, 40(10), 947-954.
- Haynes, B. P. (2007). Office productivity: a shift from cost reduction to human contribution. *Facilities*, 25(11/12), 452-462.
- Liucheng, Z. (2018). Application prospect of block chain technology in accounting industry. In *2018 international conference on mechatronics engineering and computer sciences (ICMECS 2018)*. IEEE (pp. 559-562).
- Luo, J., Meng, Q., & Cai, Y. (2018). Analysis of the impact of artificial intelligence application on the development of accounting industry. *Open Journal of Business and Management*, 6(4), 850-856.
- Shields, M. D., & Young, S. M. (1992). Effective long-term cost reduction: A strategic perspective. *Journal of Cost Management*, 6(1), 16-30.
- Surana, G., & Bhanawat, S. S. (2020). Block-chain technology based futuristic accounting: An opinion survey. *Alochana Chakra Journal*. 9(5), 6314-6321.
- Thammatucharee, Y. (2009). *The effective controller in the 21st century*. Charleston, U.S.A.: Createspace.
- Thammatucharee, Y. (2010). *Exdysivity – An introduction to a new management concept*. Charleston, U.S.A.: Createspace.
- Thammatucharee, Y. (2021). Action value: An introduction to action accounting. *Review of Integrative Business and Economics Research*, 10, 62-73.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

Federation of Accounting Professions

Under The Royal Patronage of His Majesty the King

เลขที่ 133 ถนนสุขุมวิท 21 (อโศกมนตรี) แขวงคลองเตยเหนือ

เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทรศัพท์ 02 685 2500 โทรสาร 02 685 2501

 <http://www.tfac.or.th>

 www.facebook.com/tfac.family

 tfac@tfac.or.th

 LINE@ @TFAC.Family